

EmpowerINK:
Buđenje glasova
mladih um(j)etnica

ZBIRKA DRAMSKIH TEKSTOVA ZA DECU I MLADE

Autorke:
Ivona Marciuš
Milana Matejić
Dunja Matić

SADRŽAJ

PROJEKAT EMPOWERINK: BUĐENJE GLASOVA MLADIH UMETNIKA	2
PARTNERI NA PROJEKTU	3
MENTORKE/MENTORICE	4
R(IJ)EČ MENTORKI/MENTORICA	5
DRAMA: TATA LUCELADA I KAPETANICA LUCE, Ivona Marcuš	7
DRAMA: LETO KOJE ĆU PAMTITI VIŠE, Milana Matejić	35
DRAMA: SNA, UZVIŠENA, Dunja Matic	90
DECENIJSKI RAD NA RAZVOJU DRAMSKOG TEKSTA ZA DECU I MLADE	139
IMPRESUM	142

PROJEKAT EMPOWERINK: BUĐENJE GLASOVA MLADIH UMETNIKA

Projekat EmpowerINK: Buđenje glasova mladih umetnika, nastao je sa ciljem da doprinese razvoju i afirmaciji autorskog dramskog teksta namenjenog izvođenju u pozorištu za decu i mlade u zemljama projektnih partnera (Srbija, Hrvatska, Crna Gora).

Cilj **Projekta EmpowerINK: Buđenje glasova mladih umetnika** je da pokrene talas novih originalnih tekstova namenjenih izvođenju u pozorištu za decu i mlade i da kod mladih pisaca osnaži motivaciju za kreiranje tekstova za najmlađe, jer je upravo ta oblast u našem regionu nedovoljno razvijena i marginalizovana. Ovaj projekat se, zato, bavi potrebama mladih pisaca tako što obezbeđuje sistem međusobne podrške, kao i tromesečni mentorski program u okviru kojeg je, kao glavni fokus projekta, planirana dvonedeljna umetnička rezidencija.

Tri umetnice iz zemalja projektnih partnera tokom avgusta učestvovala su u dvonedeljnoj rezidenciji u okviru **30. Festivala ekološkog pozorišta za decu i mlade** (Bačka Palanka, Srbija), praćenju tromesečnim onlajn mentorskim programom koji je počeo na **10. Korifej Festivalu** (Kolašin, Crna Gora). Rezultat projekta su njihovi dramski tekstovi objavljeni u digitalnoj publikaciji koja je imala svoju promociju 8. oktobra na **27. Susretima profesionalnih pozorišta za decu i mlade** (Čakovec, Hrvatska).

Ivona Marcioš iz Hrvatske, **Milana Matejić** iz Crne Gore i **Dunja Matić** iz Srbije su tri mlade spisateljice koje su putem ovog projekta imale priliku da se kroz mentorski rad, rezidencijalni program i niz zajedničkih aktivnosti bave temom ekologije duha i napišu nove autorske dramske tekstove za mladu publiku.

Verujemo da promišljanje ekologije u pozorištu, u najširem mogućem smislu, ima veliki potencijal da na nove načine inspiriše decu i mlade da razumeju ekologiju ne samo kao brigu o okruženju i životnoj sredini, već

i kao potrebu za tolerancijom, jednakošću, solidarnošću, pravdom, zdravljem, nadom, poštovanjem i ljubavlju, kako prema prirodi, tako i prema sebi i drugima.

Projekat EmpowerINK je eksperimentalni model pristupa stvaranju autorskog teksta i kao takav ima veliki potencijal da postane primer dobre prakse u ovoj oblasti.

Ovaj program dizajniran je i iniciran od strane platforme *Od malih nogu* (OMN).

Od malih nogu je regionalna platforma za razvoj i afirmaciju teatra za decu i mlade koja kontinuirano deluje na unapređenju kvaliteta u oblasti teatarskog stvaralaštva za decu i mlade, kako putem umrežavanja umetnika/ca, institucija, nezavisnih organizacija i festivala u regionu, tako i putem organizovanja umetničkih, teorijskih i edukativnih programa. Platforma OMN je ovom prilikom okupila tri renomirana festivala iz regiona, kako bi zajedno sprovedi ideju o osnaživanju mladih pisaca u pravcu razvijanja svog rada upravo u okviru pozorišta za decu i mlade.

Rezidencijalni program **EmpowerINK: Buđenje glasova mladih umetnika**, podržan je od strane Evropskog festivalskog fonda za nove umetnike – EFFEFA, inicijative Evropske asocijacije festivala (EFA), koju sufinansira Evropska unija.

PARTNERI NA PROJEKTU

Projekat **EmpowerINK**: Buđenje glasova mladih umetnika realizuje se u partnerstvu između tri udruženja koja realizuju svoje festivale namenjene deci i mladima.

Nosilac projekta:

Festival ekološkog pozorišta za decu i mlade - FEP (Bačka Palanka, Srbija)

Festival ekološkog pozorišta za decu i mlade (FEP) se održava u Bačkoj Palanci gde već 30 godina upoznaje decu sa temom ekologije i približava im je kroz umetnost i kreativnost, istovremeno podstičući kod njih interesovanje i ljubav prema umetnosti i stvaralaštvu uopšte. FEP teži da svojoj publici ponudi kvalitetan i raznolik sadržaj, jer je, u ovoj kulturno decentralizovanoj sredini, Festival jedina manifestacija koja se bavi sistemskim negovanjem kulture, kako kroz bazičnu manifestaciju, tako i kroz ostale lokalne, regionalne i međunarodne projekte.

Organizaciju FEP-a čine mladi ljudi koji su odrastali uz Festival i učestvovali u njemu, neki i od samog rođenja. Samostalno i samoinicijativno FEP nastavlja da kontinuirano okuplja decu i mlade iz Bačke Palanke, okolnih mesta, ali i regiona i da ih uključuje u samu realizaciju svojih aktivnosti, da ih pozitivno afirmiše i podstiče na aktivizam i participaciju u lokalnoj zajednici.

Partneri na projektu:

Susreti profesionalnih kazališta za djecu i mlade Hrvatskog centra ASSITEJ

Od 1997. godine Hrvatski centar ASSITEJ svake godine organizira susrete na kojima svaki član kazališta predstavlja svoju najbolju predstavu iz prethodne sezone. Ovakvi susreti imaju veliku važnost u radu kazališta za djecu i mlade u cijeloj Republici Hrvatskoj jer pružaju jedinstvenu priliku da se članovi (i svi ostali zainteresirani za kazalište za djecu i mlade) upoznaju, te steknu uvid u rad svojih kolega, te razmijene mišljenja i ideje. Želja je bila da susret omogući razmjenu iskustava i pruži uvid u kreativno stanje hrvatskog kazališta. Hrvatski centar ASSITEJ pronašao je odličnog partnera za organizaciju Susreta svojih članova u Gradu Čakovcu i Centru za kulturu

Čakovec. Festival uvijek ima međunarodni dio. Prvih deset godina održan je pod nazivom EPIFEST (Festival profesionalnih kazališta srednje i jugoistočne Europe). Nakon toga se pod nazivom World Croatia Collaboration održava u sklopu festivala. Također se uz festival bijenalno održava i Showcase Kazališnog epicentra.

Korifej festival (Kolašin, Crna Gora)

Međunarodni festival alternativnog teatra „Korifej“ održava se od 2014. godine i do sada je ugostio raznovrsne predstave, performanse, ali i prateće programe u vidu izložbi, mini koncerata, predavanja, radionica, okruglih stolova, street arta, filmskih projekcija i različitih događaja iz 15 država Evrope. Korifej teatar, organizator Korifej festivala je jedna od tek nekoliko nezavisnih scena u Crnoj Gori i ponosi se kvalitetnom saradnjom sa svim relevantnijim pozorišnim kućama u državi.

MENTORKE/MENTORICE

ANJA PLETIKOSA

Anja Pletikosa od 2014. aktivno sudjeluje u umjetničkom i kulturnom radu na nezavisnoj sceni u Zagrebu. Kao dramaturginja te autorica adaptacija ili autorskih izvedbenih tekstova sudjeluje u nastajanju dvadesetak cjelovečernjih predstava u institucionalnom i nezavisnom kazalištu te plesu i pokretu.

Kao radnica u kulturi bavi se produkcijom i koordinacijom projekata nezavisne kulture i međunarodne kulturne suradnje. Kao pedagoginja osmislila je i vodila različite umjetničke radionice za djecu i odrasle u kojima kombinira više polja svog umjetničkog i humanističkog interesa - kazalište i povijest kazališta, tekst (književni, izvedbeni, filozofski), film, animaciju (lutaka, objekata).

Trenutno radi kao voditeljica komunikacija na europskom projektu Stronger Peripheries: A Southern Coalition Pogona - zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade te kao producentica LOFT-a i koordinatorica platforme Od malih nog(u) posvećene kazalištu za djecu i mlade. Dobitnica je nekoliko važnih nagrada za izvedbene umjetnosti.

TIJANA GRUMIĆ

Tijana Grumić (1993) je dramska spisateljica i dramaturškinja. Diplomirala je i masterirala na Katedri za dramaturgiju Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu, gde je trenutno studentkinja doktorskih umetničkih studija.

Autorka je nekoliko dramatizacija i više od deset originalnih dramskih tekstova koji su izvođeni u pozorištima širom Srbije, kao i u Sloveniji, Gruziji, Italiji i Nemačkoj. Tekstovi su joj prevođeni na engleski, nemački, italijanski, ruski, poljski, slovenački i gruzijski jezik, i objavljavani u domaćim i stranim časopisima i antologijama.

Osim pisanja, aktivno radi kao dramaturškinja na projektima u pozorištima širom Srbije. Za svoj dosadašnji rad dobila je mnoge nagrade, među kojima i nagradu za celokupno dramsko stvaralaštvo „Borislav Mihajlović Mihiz” koju dodeljuje Srpska čitaonica u Irigu, kao i specijalnu Sterijinu nagradu dodeljenu autorskom timu predstave 52 herca na 58. Sterijinom pozorju.

Dobitnica je i nagrade Inspirational Playwright za 2024. godinu kao jedna od troje dramskih pisaca iz celog sveta, a koju svake tri godine dodeljuje mreža Write Local Play Global i Assitej Executive Committee. Osim toga, predstave rađene po Tijaninim tekstovima dva puta su osvojile nagradu publike Sterijinog

pozorja – Ko je ubio Dženis Džoplin? na 65. Sterijinom pozorju i 52 herca na 68. Sterijinom pozorju.

Jedna je od osnivačica regionalne platforme Od malih nog(u), posvećene razvoju i afirmaciji pozorišta za decu i mlade u regionu. Radi kao asistentkinja na Katedri za dramaturgiju Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu, a od 2023. godine i kao koselektorka Bitef festivala. Piše za decu i odrasle.

R(IJ)EĆ MENTORKI/MENTORICA

EmpowerINK: Buđenje glasova mladih um(j)etnica program je oko kojeg smo se sve uključene angažirale srcem i dušom, zvjerski, rekla bih. Mi, mentorice, one, autorice, i onda još dugi niz žena koje su radile na financiranju, PR-u, organizaciji. I pokoji muškarac, kao predstavnik partnerskih festivala.

Zašto nam je bilo toliko važno da se program dogodi i da se glasovi mladih autorica probude? Jer mi, kao pretežno ženski kolektiv, grupa žena koja surađuje i koja se druži, već dugo smatramo da je autorski tekst namijenjen izvođenju za djecu i mlade jedan od imperativa suvremene izvedbene umjetnosti za mladu publiku.

Svijet se mijenja, s njime se mijenjaju i djeca i mladi, naša publika. Znamo da smo, ako ih od malih nogu ne hranimo nekim novim, blagotvornim mislima i nekim sjajnim, revolucionarnim idejama, propustile priliku doprinijeti izgradnji neke bolje, ili makar drugačije budućnosti. I ma koliko cijenile bajke, basne i popularne priče koje se stoljećima prenose i kroz kazalište, znamo da revolucija i briga najbolje prolaze kada dolaze iz konteksta, iz trenutne potrebe, želje i strasti publike za koju radimo i stvaramo.

Stoga smo nevjerovatno sretne i zadovoljne da smo imale priliku pratiti razvoj i rast blagotvornih misli i revolucionarnih ideja mladih autorica u ljeto 2024. Još smo sretnije što je naš kolektivni trud rezultirao nekim posebnim uvjetima za stvaranje. Rezidencija spojena s festivalom je čudo – odvojeni

prostor i vrijeme koje nikada ne nalazimo, a dokazano znamo da funkcioniše. Pred vama stoji dokaz da je to tako, dokaz u formi zbirke tekstova triju autorica koje su imale prekrasnu priliku zajedno živjeti i stvarati 2 tjedna i to su prenijele i u svoje tekstove.

Sva tri teksta su osobena i vredna iz mnogo razloga, a najviše zato što je njihovim autorkama zaista bilo važno ono o čemu pišu.

Ivona Marcijuš u svojoj drami „**Tata Lucelada i Kapetanica Luce**“ piše o sedmogodišnjoj devojčici koja se suočava sa razvodom roditelja, ali i o odnosu oca i ćerke. Iako je Ivonina prvobitna zamisao bila potpuno drugačija, tema razvoda se nametnula kroz proces rada, a zapravo je, vrlo nenametljivo, proizašla iz Ivonine dobro skrojene priče. Upravo je struktura priče ono čime Ivona Marcijuš izuzetno dobro vlada, a što joj onda pruža priliku da se poigrava formalnim i stilskim elementima drame.

Zanimljiva stilsko odlika ovog teksta ogleda se u gotovo filmskim sredstvima koje autorka koristi da dočara određene situacije i atmosfere, što će predstavljati svojevrsan izazov za postavljanje teksta na scenu. Taj izazov nije prepreka, već upravo suprotno – inspiracija za jedan pažljiv i promišljen tretman važnih tema na scenama pozorišta za decu i mlade.

Milana Matejić napisala je dramu za mlade „**Leto koje ću pamtiti više**“ i uhvatila se u koštac sa često tabuiziranim temama odrastanja i sazrevanja. Krenula je od (možda najvećeg tabua) – menstruacije, a zatim vešto proširila taj kontekst pričom o mnogim drugim situacijama sa kojima se devojčice susreću tokom adolescencije.

Ono što je posebno zanimljivo jeste da se Milana bavila sazrevanjem dveju (vremenski veoma udaljenih) devojčica, odnosno Evom i Evinom bakom kada je bila mlada. Bakina iskustva, osim što su potkrepljena autentičnim iskustvima žena sa kojima je Milana razgovarala tokom procesa istraživanja za rad na ovom tekstu, pružaju uvid u jednu stranu

(ženske) istorije koja nije mnogo zapisivana, a još manje izvođena na scenama u pozorištu.

Dunja Matić se svojim tekstom „**Sna, uzvišena (prijateljica bića i predmeta samoproglušena) i njena priča nezavršena**“ takođe obraća dečijoj publici, predškolskog i ranog školskog uzrasta. Međutim, za razliku od Ivoninog i Milaninog teksta, Dunjin je namenjen izvedbi u lutkarskom pozorištu. Ta okolnost pružila je autorki prostor za jedno pravo pozorišno razmaštavanje kojim je oneobičila one najobičnije stvari koje nas okružuju,

istovremeno pričajući o problemima sa kojima se mnoga deca svakodnevno suočavaju. Jezik i stil ove drame prava su poslastica za buduće rediteljke i reditelje koji će je postavljati na scenama pozorišta.

Radujemo se tome da svaki od ovih tekstova doživi svoj susret sa publikom, a do tada sve treba da budemo ponosne na ovu zbirku jer je ona jedan veliki korak u osnaživanju nekih novih pisaca i spisateljica ka ulasku u svet izvođačkih umetnosti za decu i mlade.

TATA LUCELADA I KAPETANICA LUCE

Ivona Marcioš

2024.

LUCIJA (7) piše pismo.

Dragi tata, danas je utorak.

Nadam se da je more mirno.

Još sam tužna jer nisam s tobom, nemoj misliti da si se izvukao.

Baba je danas bila na frizuri i opet je psovala tetu Katu.

Dala mi je da jedem puno bombona.

Za ručak smo jeli njoke i meso.

Ali, baka je to stavila u lonac.

Rekla sam joj da se to tako ne smije raditi, ali ona ne zna pravila kuhanja na brodu.

Spremam ti iznenađenje kad se vratiš i onda ću moći s tobom na brod!!

Ali, neću ti ništa reći.

Fališ mi,

Tvoja Kapetanica Luce.

Lucija presavije papir i stavi ga u džep. Izađe.

*

Dnevni boravak u babinoj kući.

LUCIJA (viče):

Baba?

BABA (viče):

Ne čujen te, Luce, eto me za minut!

Lucija uzme pismo, čita ga još jednom. Dolazi baba.

BABA:

Šta je bilo, Luce?

LUCIJA:

Trebam praznu bocu. Od vode ili soka.

BABA:

Bocu?

Lucija kimne.

BABA:

Za šta će ti?

LUCIJA:

Da pošaljem poruku tati. Brzo, baba!

BABA:

Kakvu poruku? Luce–

LUCIJA:

Pa u boci, baba!!

BABA:

Čekaj, pomalo.

LUCIJA:

Baba, imam još malo prije nego mornar baci mrežu da skupi boce.

Baba je gleda.

BABA:

Koji mornar? Šta pričaš, Luce?

Baba je nervozna.

LUCIJA:

Baba, to su brodska pravila. Svake večeri, jedan mornar kojeg zovu Bornar, baca mrežu u more i hvata poruke u boci za sve njih na brodu. Molim te, baba–

Baba je gleda.

BABA:

To ti je ćaća reka?

LUCIJA:

Aha. Kad me vozio ovamo.

BABA:

I on zna da ćeš mu poslat pismo?

LUCIJA:

Pa znat će kad ga dobije!

BABA:

Luce–

LUCIJA:

Molim te, baba–

BABA:

Jel mogu vidit ja to pismo?

LUCIJA:

Baba! To smije samo tata. Ako će more biti valovito, njegovo pismo meni će doći... *(razmišlja)*

Možda već sutra prije ručka!

Baba je gleda. Tišina.

BABA:

I den vidit.

Baba ode u kuhinju. Lucija stoji nervozno, gleda na zidni sat. Presavija pismo.

LUCIJA (više):

Samo ne staklenu, baba!

Lucija se nervozno premješta s noge na nogu. Baba se vraća s plastičnom bocom.

BABA:

Evo ti.

Lucija gura papir u bocu. Baba je gleda zabrinuto. Lucija krene prema vratima.

LUCIJA:

Tu sam za deset minuta, baba!

BABA:

Luce–

Lucija istrči. Baba ostane. Uhvati se za glavu.

BABA:

Jeben ti brod...

Baba dolazi do telefona. Bira broj.

*

Plaža. Dolazi Lucija, sjedne na mulić. Izvadi bocu. Provjerava je li dobro zatvorena. Odjednom, ispred nje izroni ANTE (11). Lucija vrisne, boca joj ispadne u more.

ANTE:

Hahahahaa! Šta se plašiš!

LUCIJA:

Boca!!!

Panično pokazuje na bocu koje je pala u more, Ante zapliva, dohvati bocu. Izađe, sjedne do Lucije.

ANTE:

Izvoli.

LUCIJA:

Hvala.

ANTE:

Oprosti šta san te uplašija. Nisan vidiija da je neko tu.

Lucija provjerava bocu, otvara je.

ANTE:

Šta je to?

LUCIJA:

Pismo.

ANTE:

Pismo? U boci?

Krene se smijati.

LUCIJA:

Da. Za mog tatu.

ANTE:

Dobra fora!

Smije se, Lucija ustane.

ANTE:

Hej, oprosti. Nisan se tija rugat.

Lucija sjedne. Tišina.

ANTE:

A di ti je tata?

LUCIJA:

Na brodu.

ANTE:

Pa šta ga ne nazoveš?

LUCIJA (uvrijeđeno):

Pa zato šta na brodu ili nema signala ili on ima jako puno posla. On je glavni kuhar tamo.

Lucija spusti bocu u more, gleda za njom.

LUCIJA (šapne):

Laku noć, tata!

ANTE:

Hm. Pa kako boca zna di je taj brod?

Lucija ga gleda. Smete se.

LUCIJA (odlučno):

Zna.

Tišina.

LUCIJA:

Prvi put to šaljem. Ali, rekao mi je da to tako ide. Već sutra bi mi trebala stići njegova poruka. Ako bude valova.

ANTE:

Aha. Pa zašto nisi prije?

LUCIJA:

Nisam nikad prije bila ovdje ovako rano. A ni sada nisam trebala biti – jer sam trebala biti s tatom na brodu.

ANTE:

Zato te nisan vidija prije.

Tišina.

ANTE:

Ja san Ante.

Lucija ga pogleda.

LUCIJA:

Lucija.

ANTE:

Nisi odavde, a?

LUCIJA:

Baba mi je tu.

ANTE:

Ko ti je baba?

LUCIJA:

Baba Stanka.

ANTE:

Baba Stanka?!

Krene se smijati.

LUCIJA:

Zašto se smiješ?!

ANTE:

Ti si ta Luce!

Smije se i dalje.

LUCIJA:

Prestani, nije smiješno–

ANTE:

Oprosti... pa moja baba je Cvita!

LUCIJA:

Baba Cvita? S kojom radi torte?

ANTE:

E, e. Slušan o tebi cile godine. Prošli tjedan san joj farba sobu u plavu jer dolazi Luce!

Smije se.

LUCIJA:

A ti si Ante kojeg nema cijelo ljeto...

ANTE:

Aha. Kreću mi kampovi u 7. mjesecu svake godine.

LUCIJA:

Kampovi?

ANTE:

Plivački. Tako je... čuja san da dolaziš, kad su pričale, nešta o nekoj situaciji...

LUCIJA:

Situaciji?

ANTE:

Ne znan, nisan razumija. Baba ti je plakala... bit će od sriće šta dolaziš, stalno priča o tebi.

LUCIJA:

Moja baba nikad ne plače.

ANTE:

Ne znan, čuja san. I bile su joj crvene oči kad je išla ća.

LUCIJA:

Ona samo glasno govori.

Nasmiju se.

ANTE:

Bome.

Tišina.

ANTE:

Jel baba zna da si tu?

LUCIJA:

Aha. Ali, ja sam htjela bit na brodu.

Tišina.

ANTE:

S taton?

Lucija kimne.

ANTE:

Zašto nisi?

LUCIJA:

Jer prvo moram doplivati do Jarića za dvadeset sekundi. To moraju svi koji rade na brodu.

ANTE:

Šta?

LUCIJA:

Tako je tata rekao. A ja ću ga iznenaditi kad se vrati i onda će me povesti sa sobom na brod.

Tišina.

ANTE:

Ali... to je nemoguće.

LUCIJA (ljuto):

Baš si bezobrazan, znaš! Moj tata ne laže! Ako je on rekao–

ANTE:

To ne mogu ni ja koji–

LUCIJA:

Ne želim te slušati! Ja ću to uvježbati i onda će vam svima biti žao jer ste bili bezobrazni!!

Ustane.

ANTE:

Ali–

LUCIJA:

I lažeš!

ANTE:

Samo sam se šalio–

LUCIJA:

E, pa, nije smiješno!!

ANTE:

Luce, stani–

Lucija otrči.

*

Babina kuća. Baba priča na telefon.

BABA:

Tribali ste to drugačije riješiti, šta ću ja sad–

Tresak vrata, ulazi Lucija.

BABA:

Vratila se, aj bog.

BABA:

Luce!

LUCIJA:

Živa sam, baba!

BABA:

Šta lupaš tin vratima?! Disi?

Dolazi Lucija.

BABA:

Šta je bilo?

LUCIJA:

Ništa. Idem spavat.

BABA:

Jesi poslala?

Lucija kimne.

BABA (oprezno):

A di si bacila?

LUCIJA:

Šta di, pa u more! Valjda ja znam di trebam bacit da dođe do tatinog broda!

BABA:

Eee, Luce, pomalo. Ko te naljutija?

Zvono na vratima.

BABA:

Sidi tu, nemoš ljuta spavat.

Baba je pomiluje po kosi.

Zvono.

BABA:

Iđen! Ko je u ovu uru...

Otvora vrata. *Na vratima Ante.*

ANTE:

Večer, baba Stanka.

Lucija digne pogled.

BABA:

Ante? Šta je bilo? Da nije s Cviton nešto–

ANTE:

Nije, nije, triban Lucu.

Baba ga pogleda.

BABA:

Vidi ti... a ja vas tila upoznat sutra na kavi. Nije mi ništa rekla. Luce, Luce. Ajde, uđi.

ANTE:

Da... ovaj... sad smo se upoznali, doli na plaži...

BABA:

A tako?

Ante kimne.

LUCIJA:

Idem na spavanje.

Lucija ustane od stola.

BABA:

Luce, šta izvodiš?

LUCIJA:

Spava mi se.

BABA:

Luce, nemoj bit nepristojna. Ante, sidi, donit ću ti sok.

ANTE:

Može. Fala.

Baba ode, Ante sjedne za stol.

ANTE:

Oprosti. Nisan tija bit bezobrazan. Molin te, nemoj reć babi jer će ona reć mojoj.

LUCIJA:

Pa šta?

ANTE:

Već san ionako u kazni jer san joj razbija vazu koju je dobila kad se udavala. I jer san proša s 3, al to su mama i tata odredili.

LUCIJA:

Pa sam si kriv.

ANTE:

Molin te. Ako napravin još bilo šta, zabranit će mi da iden u kamp.

Lucija ga gleda. Tišina.

ANTE:

Molin te. Oprosti, evo, ponovit ću još trista puta.

LUCIJA:

Neću reć babi.

Ante skoči sa stolice.

ANTE:

Stvarno?!

LUCIJA:

Ako mi pomogneš s plivanjem. Dvadeset sekundi do Jarića.

Ante je gleda.

ANTE:

Luce–

LUCIJA:

Oćeš, nećeš?

ANTE:

Možda neće bit dvadeset sekundi, ali možemo provat.

Lucija ga pogleda.

LUCIJA:

Mora biti.

Ante slegne ramenima.

ANTE:

Ja svejedno plivan tamo svaki dan. Moran se spremić za kamp.

Lucija kimne, osmjehne se.

LUCIJA:

Ali, baba ne smije znat! Ni tvoja!

ANTE:

Onda smo 1:1. Ali, na plaži vřide moja pravila.

Lucija okrene očima.

LUCIJA:

Mhm.

Vraća se baba, nosi sok.

BABA:

Evo, Ante... donila san i malo kolača–

ANTE:

Teta Stanka, mora bi krenit–

LUCIJA:

Ja sad stvarno idem na spavanje!

ANTE:

Vidimo se sutra. Nakon ručka?

Lucija kimne. Ode.

BABA:

Laku noć, Luce!

Ante ustane, krene prema vratima. Baba ga zaustavi. Šapće.

BABA:

Ante, čekaj!

ANTE:

Šta šapćete, baba Stanka?

BABA:

Triban te još sekund...

Naviri se da vidi je li Lucija zatvorila vrata sobe.

ANTE:

Šta triba?

BABA:

Idemo u kuhinju, nećemo tu... molin te, sekund...

Ante krene za njom, zbunjen.

Zvono na vratima. Lucija izlazi iz sobe, u isto vrijeme pojavljuje se baba, nervozna.

BABA:

Luce!

LUCIJA:

Mislila sam da ne čuješ zvono–

BABA (nervozno):

Čujen, šta ne bi čula, ajde ti...

Lucija stoji, gleda je zbunjeno.

LUCIJA:

Pa otvori.

Baba otvara vrata. Na vratima Ante, drži ruksak u ruci.

BABA:

Ante!

LUCIJA:

Ante? Još nisam ručala...

ANTE:

Ne, ovaj–

Gleda u babu zbunjeno.

BABA:

Doša je meni donit neke recepte šta je našla Cvita. Za torte.

Ante je pogleda.

ANTE:

Da, ovaj... rekla je da ih sve pročitate pa...

BABA:

Oću, oću, sve smo se mi dogovorile.

Tišina.

BABA:

Luce! Sad san se sitila, to san tila... oćeš, molin te, otić dole do dućana, nemamo kruva za ručak.

Brzo, prije nego Mira zatvori.

LUCIJA:

Aha.

BABA:

Ajde, taman pa da ručamo. Onda možete na plažu. Jel more?

Lucija kimne.

BABA:

Ajde, brzo.

Lucija se obuje.

LUCIJA (Anti):

Vidimo se dole.

Ante kimne. Lucija izađe.

*

Mali lokalni dućan. Prodavačica Mira (55).

LUCIJA:

Dobar dan.

MIRA:

Dan, ae!

Okrene se prema Luciji.

MIRA:

Ooo, jel to Luce? Stankina mala?

LUCIJA:

Dobar dan.

Osmjehne se.

MIRA:

Šta će reć da si vako rano ovdi?

LUCIJA:

Baba me poslala po kruh.

MIRA:

Nisan ti vidila mamu i tatu. Bit će dobili godišnji ranije?

LUCIJA:

Sama sam došla.

Mira je pogleda ispod naočala.

MIRA:

Sama?

LUCIJA:

Mama radi, a tata je morao na brod.

MIRA:

Na brod? Vako rano? Pa moj Stanko je još kući. Neće još 2 miseca.

Mira je gleda upitno. Lucija se zbuni.

LUCIJA (ponosno):

Mog tatu su zvali.

Mira stoji, gleda je. Podigne obrvu.

MIRA:

Mhm. Šta si rekla? Bili, a?

Lucija kimne. Mira uzima kruh s police, stavlja ga u vrećicu. Promatra Luciju ispod oka.

MIRA:

Jel ti mama dobro?

LUCIJA:

Da.

Mira joj pruži vrećicu.

LUCIJA:

Hvala.

Mira krene prema blagajni. Lucija za njom. Onda se Lucija uhvati za džepove.

LUCIJA (uspaniči se):

Oprostite, zaboravila sam... Evo, donijet ću–

MIRA:

Pusti, mala, donit će baba već.

LUCIJA:

Ne, ne, evo me odmah!

Lucija izleti iz dućana.

Ispred dućana. Lucija stane da dođe do zraka od trčanja. U ruci stišće novčanicu.

LUCIJA:

Evo me!

Ulazi. U dućanu nema nikog. Uzima kruh s pulta.

LUCIJA:

Teta Mira...

Traži Miru po dućanu, onda izađe. Proviri iza ugla, ugleda Miru kako puši sa strane i okrenuta leđima priča s nekim. Odluči pričekati. Stišće novčanicu u ruci. Malo po malo krene slušati razgovor.

MIRA:

Rekla je da je Ive već otišla na brod... a brod neće još 2 meseca krenit, moj radi... Nikad mi nije bila ta njegov... nešta tu ima...

Lucija sluša, trgne se zbunjeno. Ispadne joj vrećica s kruhom. Mira se okrene, trgne. Ugasi cigaretu.

MIRA:

Vidi je, rekla san ti da ne moraš...

LUCIJA (prkosno):

Mog tatu su zvali na brod.

Lucija joj pruži novčanicu, ode.

*

Plaža. Dolazi Lucija. Ante se rasteže.

ANTE:

Jesi spremna? Nadan se da znaš uopće plivat.

Lucija stavlja ručnik na pod. Sjedne.

LUCIJA:

Aha.

ANTE:

Jel znaš ili ne?

Lucija ga pogleda.

LUCIJA:

Slušaj me, ne moramo bit najbolji prijatelji. Ni nećemo jer mi nisi simpatičan. Ovo radim za tatu. Dogovorili smo se i zato prestani biti bezobrazan. Ili ću reć tvojoj babi.

Ante je gleda.

ANTE:

Nisi ni ti meni, da znaš.

LUCIJA:

I znam plivat, naravno.

Tišina.

ANTE:

Šta ti je?

LUCIJA:

Ništa.

Ante slegne ramenima.

ANTE:

Baba me trista puta pitala kako si. Pazi, rekla mi je da te moran nasmijavat kad san reka da idemo na plažu! Šta je bila dosadna...

LUCIJA:

Zašto bi me morao nasmijavat?

ANTE:

Šta ja znan. Čak mi je i neki vic ispričala... da je bar bija smišan, možda bi ti i reka...

LUCIJA:

Ne razumijem.

ANTE:

Ko bi ga zna.

Lucija kimne. Ante je pogleda.

ANTE:

E! Sad san se sitija! Doša san malo ranije i vidija da nešto pluta tu...

Izvadi bocu iz ruksaka.

Možda je od tvog tate?

Lucija skoči na noge.

LUCIJA:

Znala sam!!! Znala sam!!!

Lucija uzme bocu, gleda je uzbuđeno.

LUCIJA:

Jesam rekla!! Jesam rekla da je tata–

Ante je gleda.

ANTE:

Dobro je, smiri se...

Lucija skače od sreće. Ante okreće očima.

ANTE (tiše):

Dite...ajde, očemo plivat? Neman cili dan.

LUCIJA:

Hvala ti.

Ante slegne ramenima. Lucija pažljivo pospremi bocu u torbu.

ANTE:

Moraš se prvo rastegnit.

Lucija ustaje.

ANTE:

Prati mene.

Kreću se rastezati. Lucija je malo nespretna u vježbanju. Ante se suzdržava od smijanja.

LUCIJA:

Nemoj se smijati!

ANTE:

Pa šta da radin kad si smišna...

Nastavljaju vježbati.

LUCIJA:

Znaš, tata mi je pričao da se oni tako rastežu na brodu svako jutro.

ANTE:

A je?

LUCIJA:

Aha.

Nastavljaju vježbati.

ANTE:

Okej, ajde. Vrime je za plivanje.

LUCIJA:

Konačno...

ANTE:

Oborit ćemo rekord ako ovo uspije...

LUCIJA:

Naravno da će uspjeti. Tata je uspio. I svi koji rade na brodu.

Ante je pogleda. Uzdahne.

ANTE:

Ajde, skači. Da te vidin kako ti to plivaš.

*

Lucija, čita pismo.

Draga Kapetanice Luce,

More je mirno.

Nadam se da slušaš babu i da si dobra.

Sad baba zna što se stavlja u lonac.

Kakvo je to iznenađenje?

Molim te, nemoj raditi gluposti.

Pozdrav s broda,

Tata.

LUCIJA (za sebe):

Tata?

Kucanje. Ulazi baba.

BABA:

Luce? Šta radiš?

LUCIJA:

Čitam tatino pismo!! Stiglo je danas, Ante ga je izvadio iz mora! Znala sam da će uspjeti!!

BABA:

Stvarno?? I, šta piše???

LUCIJA:

Svašta. Ali, čudno.

BABA:

Šta je čudno?

LUCIJA:

Potpisao se kao „Tata“.

BABA (zbunjeno):

Pa on ti je ćaća, šta?

LUCIJA (uzdahne):

Nije. On je Tata Lucelada.

BABA:

Šta?

LUCIJA:

Kad sam se rodila, smislio je kolač koji se zove Lucelada i koji radi na brodu tako da uvijek misli na mene kad je tamo.

Tišina.

BABA:

Možda je samo zaboravio.

LUCIJA:

On to nikad ne bi zaboravio.

BABA:

Luce... ima puno posla tamo. Dobila si pismo, pa šta to nije ono šta si tila??

Lucija se razveseli.

LUCIJA:

Je, baba, je.

BABA:

Oćeš da ti napravim kakao?

Lucija kimne.

BABA:

Ajde, sad ću ja. Luce? Mama je rekla da je nazoveš. Zvala je kad si bila na plaži.

LUCIJA:

Evo, sad ću. Moram joj ovo ispričati.

Baba ode. Lucija tiho krene čitati pismo, još jednom.

Plaža. Lucija i Ante.

ANTE:

Deset minuta i 4 sekunde.

LUCIJA:

Katastrofa.

Ante slegne ramenima.

ANTE:

Reka san ti–

Lucija ga pogleda strogo. Ante digne ruke u znak obrane.

LUCIJA:

Moguće je. Vidjet ćeš.

Ante vadi plastičnu zdjelicu.

ANTE:

Oćeš torte?

LUCIJA:

Nosiš tortu na plažu?

ANTE:

A zašto ne bi?

LUCIJA:

Na plažu se nose krafne.

ANTE:

Onda ti jedi krafne. Imaš kod Mire u dućanu.

Ante slegne ramenima.

LUCIJA:

Ne želim njezine krafne.

ANTE:

Kod Mire?

Lucija kimne.

ANTE:

Njen sin isto radi na brodu. Vidi ja san ga jučer. Doša je do nas po tortu.

LUCIJA:

Jesi siguran?

ANTE:

Je, pa bila je i tvoja baba. I opet su joj oči bile crvene kad je išla ća.

LUCIJA:

Rekla sam ti da moja baba ne plače.

ANTE:

Šta ja znan. To san vidi ja.

Tišina.

LUCIJA:

Možda je alergična na nešto u tim tortama. I taj čovjek više ne radi na tom brodu.

ANTE:

Kako ti to znaš?

LUCIJA:

Rekla mi je baba.

Ante slegne ramenima.

LUCIJA:

Moramo više vježbati. Danas ćemo ostati duže.

ANTE:

Šta?

LUCIJA:

Moram barem doći do 5 minuta. Danas.

ANTE:

Jesi normalna? Pa to je–

LUCIJA:

Dogovorili smo se!

ANTE:

Šta nisan prije otiša u taj kamp...

LUCIJA:

Pojedi više tu tortu, ajde.

Ante uzdahne.

*

Lucija, piše pismo.

Dragi Tata,

Dobro mi je kod babe. Upoznala sam Antu, Cvitinog unuka. Zajedno idemo na plažu. Iznenađenje još nije spremno, ali bude. On mi pomaže. Nije mi baš drag, ali dobro.

Baba je naučila što nejde u lonac.

Teta Mira iz dućana laže jer je rekla da nije moguće da si na brodu jer njezin sin još nije. Ali, ja sam joj rekla da su tebe zvali.

Da – Ante mi je rekao da su babi već dva puta oči bile crvene kad je išla od njih. Ali, zašto bi baba plakala?

Možda je alergična na nešto?

Fališ mi,

Tvoja Kapetanica Luce.

Presavije pismo. Izade.

*

Kuhinja. Baba za štednjakom.

LUCIJA:

Baba? Trebam bocu.

Baba se okrene, uzdahne.

BABA:

Mislim da nemam ništa–

LUCIJA:

Evo je, tu je kraj tebe! Vidi, prazna je!

BABA:

Aaa.. vidi stvarno...

Lucija uzima bocu.

LUCIJA:

Baba? Jel ti plačeš ovako?

BABA:

Šta?

LUCIJA:

Jel plačeš?

BABA:

Zašto bi plakala? Šta ti je.

Lucija slegne ramenima. Ode.

*

Plaža. Lucija i Ante, Lucija ručnikom briše kosu. Ante se smije.

ANTE:

Moraš priznat da je bilo smišno!

Lucija ga gleda, okreće očima.

LUCIJA:

Možda malo.

ANTE:

Plivala si ko da si na baterije! Mislija san da ćeš se ugušit!

Lucija se nasmije.

LUCIJA:

Na baterije...

Smiju se zajedno.

ANTE:

Pa da.

LUCIJA:

A ti si vrištao, čula sam te!

Smije se.

ANTE:

Ja vrištao?

LUCIJA:

Da, da, ti!!

Smiju se zajedno.

ANTE:

Bome, uplašio sam se. Priznajem.

LUCIJA:

Nisi valjda stvarno mislio da je to morski pas?

ANTE:

Naravno da ne.

Lucija ga pogleda. Opet prasnu u smijeh.

LUCIJA:

Jož, boli me trbuh od smijanja.

ANTE:

Uh. Dosta. Luce?

Lucija ga pogleda.

ANTE:

Fala ti šta si me čekala. Mogla si samo otplivati nazad.

LUCIJA:

Pa da te pojede morski pas i ja budem kriva pred babom? Bolje da nas pojede oboje, spasili bi se od baba.

Smiju se, dugo.

ANTE:

Oćemo na sladoled?

Lucija ga pogleda.

LUCIJA:

Al' ćemo se vratit na plivanje?

ANTE:

Taman da ode taj izmišljeni morski pas.

LUCIJA:

Ili dođe zapravo.

Krenu se smijati. Skupljaju stvari.

LUCIJA:

Čekaj, skoro sam zaboravila...

Lucija vadi bocu iz torbe.

ANTE:

Još jedna?

Lucija kimne. Ante je promatra dok spušta bocu u more. Gleda u pod nelagodno.

LUCIJA:

Eto ga! Ajde, brzo, prije nego dođe morski pas!

Smije se.

ANTE:

Slušaj, sad san se sitija...

Lucija ga pogleda.

ANTE:

Moran kući, obeća san babi da ću odnit torte nekin ljudima.

LUCIJA:

Ali, rekao si da idemo na sladoled.

ANTE:

Nisan vidija da je tako kasno...

LUCIJA:

Aha...

ANTE:

Ajde, bog!

Lucija ostaje sama. Gleda za njim.

*

Plaža, sljedeći dan. Lucija, sjedi na ručniku. Gleda oko sebe.

LUCIJA:

Ajde...

Dolazi Ante.

LUCIJA:

Tu si! Kasniš.

Ante stavlja ručnik kraj nje.

LUCIJA:

Šta ti je?

ANTE:

Ništa. Evo ti poruke.

Vadi bocu iz ruksaka.

LUCIJA:

Našao si je, opet!!

ANTE:

Luce–

LUCIJA:

Hvala ti! Hvala ti, hvala ti!!

Lucija skače od sreće.

LUCIJA:

Znaš, pisala sam tati o tebi.

ANTE:

Luce–

LUCIJA:

Dobro, to je bilo još kad... napisat ću mu opet.

ANTE:

Šta?

LUCIJA:

Pa da možda nisi tako loš ipak.

Ante je gleda. Onda ustane, skupi stvari.

ANTE:

Moran se vratit.

LUCIJA:

Šta? Ali–

Ante ode.

LUCIJA:

Onda ću plivati sama.

*

Lucija, čita pismo.

Draga Kapetanice Luce,

Drago mi je da si našla prijatelja. Sigurno nije loš. Molim te, nemojte raditi gluposti.

Mira priča gluposti.

A baba nikad ne plače. I nije alergična na ništa. Ante je valjda samo krivo vidio.

Imam i ja iznenađenje – vraćam se brzo! Možda već za tjedna dana!

Budi dobra.

Voli te,

Tata Lucelada

Lucija istrči iz sobe.

LUCIJA:

Baba! Baba! Baba, tata se vraća brzo, baba!!!!!!

BABA:

Šta višeš, Luce–

LUCIJA:

Tata se vraća možda već za tjedan dana, baba!!! Napisao mi je, evo tu!!

Obuva se.

BABA:

Luce, di ćeš–

LUCIJA:

Brzo sam nazad, baba!

BABA:

Luce!

*

Cvitina kuća. Luce ispred vrata. Zvoni. Ante otvara vrata.

LUCIJA:

Tu si!

Uleti u kuću.

ANTE:

Luce? Šta radiš?

LUCIJA:

Tata mi je napisao da se možda vraća već za tjedan dana!

Dodaje mu pismo. Ante čita. Stavi ga na stol koji je pun kalupa za kolače, bilježnica s receptima, brašna i ostalih stvari za pečenje kolača.

LUCIJA:

Ajde, spremaj se!

ANTE:

Šta, di-

LUCIJA:

Tjedan dana, čuješ?! Imamo još tjedan dana za vježbanje! Ajde, uzmi stvari, nađemo se na plaži-

ANTE:

Luce-

LUCIJA:

Došla sam ti reć, idem po kupaći pa se vidimo-

ANTE:

Luce!

Lucija ušuti.

ANTE:

Ne mogu sad.

LUCIJA:

Kako ne možeš? Šta pričaš? Ajde-

ANTE:

Bolestan sam.

LUCIJA:

Nisi bolestan, da jesi ležao bi u krevetu. Ajde, molim te-

ANTE:

Luce, reka san ti da ne mogu.

LUCIJA:

Znala sam da mi lažeš. Rekao si mi da ćeš mi pomoći-

ANTE:

Molin te, Luce-

LUCIJA:

Svi lažete!! I ti i ona glupa teta Mira i-

ANTE:

Smiri se-

LUCIJA:

Vježbat ću sama!! Ne trebate mi ni ti ni baba ni nitko!!!

Posegne prema pismu na stolu, sruši otvorene bilježnice s receptima. Sagne se da ih skupi. Onda ustukne. Podigne jednu od bilježnica.

ANTE:

Eto vidiš šta radiš–

LUCIJA:

Ante? Čije je ovo?

Ante pogleda u otvorenu bilježnicu. Lucija gleda u pismo koje drži u ruci.

LUCIJA:

Ante, jel ovo babino?

ANTE:

Šta ja znan čije je, valjda je ostavila Cviti za tortu–

Lucija digna pismo. Onda Ante ustukne. Lucija pogleda Antu. Ustane i izleti iz kuće.

ANTE:

Luce!

*

Babina kuća. Uleti Lucija, plače. Cijelu scenu govor joj remeti plač.

LUCIJA:

Baba! Baba!

BABA:

Luce, šta vičeš?!

Lucija plače.

LUCIJA:

Jesi ti pisala pisma?

Baba se trgne.

BABA:

Šta pričaš–

LUCIJA:

Ne laži!!! Prestani lagati–

Plače.

BABA:

Luce, smiri se–

LUCIJA:

Vidjela sam!! Vidjela sam tvoju kuharicu kod babe Cvite!! Rukopis i...i...i.. papir...

Baba ustukne.

LUCIJA:

Kako si mi mogla to napraviti, baba?!! Svi lažete, svi!!!

BABA:

Luce, sidi. Sve ću ti objasniti.

LUCIJA:

Ne želim te slušati. Lažeš, cijelo vrijeme lažeš, baba!!!

U kuću uleti Ante.

ANTE:

Luce, ja nisan ništa loše tija, viruj mi–

LUCIJA:

Šta?

ANTE:

Bilo je samo dva puta, šta je mene bilo briga, rekla je da će mi dat za sladoled samo da joj donesen tu poruku iz mora i dan tebi njenu, nisan ni zna cilu stvar, reka san joj da neću više posli ove zadnje, bilo mi te ža, dopala si mi se... ka prijateljica...

BABA:

Ante–

Tišina.

LUCIJA:

I zvao si me na sladoled...

Baba šuti.

ANTE:

Luce, ja nisan zna o čemu se radi, molin te–

LUCIJA:

Prestani, prestani lagat!!

BABA:

Luce, nemoj vikat–

LUCIJA:

I ti prestani!!! Prestanite–

ANTE:

Stvarno nisan, Luce, šta je to mene interesiralo, dobila me baba na foru, ali postala si mi draga–

LUCIJA:

Prestani!!!

ANTE:

Luce, molin te, nemoj se ljutit–

LUCIJA:

Sve ću vas tužiti tati, sve!! Kako lažete i kako ste–

Plače, izleti iz stana.

BABA:

Luce! Gospe moja...

*

Plaža, mrak. Samo zvuk.

Zvuk skoka u more, zaranjanja, plivanja. Onda duboko disanje. Brojanje.

Preko toga:

... čuja san da dolaziš, kad su pričale, nešta o nekoj situaciji...

... Baba ti je plakala... bit će od sriće šta dolaziš, stalno priča o tebi.

... Moj tata ne laže! Ako je on rekao da se može doplivati...

... i onda će vam svima biti žao jer ste bili bezobrazni!!

Dublje disanje, hvatanje zraka.

...doša je meni donit neke recepte šta je našla Cvita. Za torte.

... da je Ive već otiša na brod... a brod neće još 2 miseca krenit, moj radi... Nikad mi nije bila ta njegova... nešta tu ima...

Kašljanje, gušenje.

...rekla mi je da te moran nasmijavat kad san reka da idemo na plažu!

... tata Lucelada...on to nikad ne bi zaboravio.

.... I opet su joj oči bile crvene kad je išla ća.

... Moj tata ne laže!

Tišina.

*

Lucija. Piše pismo.

Dragi Ante Prevarante,

Počela je škola. Čista dosada. Mislila sam da će to biti zabavno, ali nije.

Zato nam je zabavno kod kuće.

Živim malo kod mame, malo kod tate.

Jako sam puno plakala i ljutila se, ali sada me prošlo. Iako, još se nekad ljutim, kad se sjetim ljeta.

Tata je dao otkaz na brodu.

Tužna sam, ali i sretna. Sad svaki drugi vikend idemo na izlet. Mama je češće sa mnom pa odlazimo na plac. Igramo se u parku i čitamo. Lijepo je. Mislim da je ovako trebalo biti oduvijek.

Jako su se uplašili kad sam se skoro utopila.

I ja sam se.

Ljutila sam se i na tebe, najviše. Ali, to već znaš.

Skoro sam zaboravila!

Upisala sam se na plivanje! Nije me strah vode, iako je teta doktorica rekla da bi možda bilo bolje

da ne plivam neko vrijeme.

Sljedeći vikend idem na natjecanje, zamisli! Tata me prati na svakom treningu, skupa s mamom!

Drži fige. Javljam kako bude.

Tata se baš iznenadio kad sam mu rekla da se čujemo preko pisama.

Ali, svaki tjedan ih šalje poštom i ne buni se.

Kako si ti? Kako je na kampu? Nadam se da nema morskih pasa.

Puno pozdrava,

Kapetanica Luce.

P.S.

Sjećaš se da sam rekla da nećemo postat najbolji prijatelji?

Očito i ja lažem.

KRAJ.

IVONA MARCIUŠ

Ivona Marcuiš rođena je 2000. godine u Zagrebu. Trenutno završava studij Dramaturgije na akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu.

Dosad, surađivala je s Kazališnom družinom Pinklec s kojom je ostvarila pet premijera, dramskim studijem DADA Kazališne družine Pinklec, dramskim studijem Prazan prostor iz Podgorice, Gradskim kazalištem Jastrebarsko i Art Centrom Ankata iz Bosne i Hercegovine.

Radila je kao dramaturginja na nekoliko plesnih predstava u Zagrebu („Diši“ i „Janica pleše“).

Bavi se i pisanjem radiodrama („Moglo bi se reći da je ovo priča“ i „Odjednom je postalo tiho“) Njezin tekst „Kisela krv“ praižveden je 2024. godine u HNK u Varaždinu. Članica je SPID-a i radi kao scenaristica dječjih serijala u produkcijskoj kući N.E.T. u Zagrebu.

LETO KOJE ĆU PAMTITI VIŠE

Milana Matejić

2024.

EVA - ovo leto joj teško pada, ali se nada najboljem, 12 godina

BORIS - kreće u prvi razred pa može da se igra s kim hoće, 7 godina

BABA - svašta proživela za života, kao što je inače slučaj sa babama, gleda u nebo, a ne u vremensku prognozu, 77 godina

MARIJA - najbolja drugarica i sveznalica, Evina vršnjakinja

STEFKE - odjednom je ojačao, porastao i ima poseban talenat, Evin vršnjak

i pas **Mirko**.

Proleće, 1958.
Medvednjak

Ležim u krevetu. Samo što sam oči otvorila.

Ja sam osoba koja mora da se odmori od spavanja da bi joj dan počeo. Dakle, budna sam već nekoliko minuta, ali svakako ležim na drvenom krevetu na žućkastobeloj posteljini od debelog pamuka koju imamo čitav moj život i pojma nemam koji je dan u nedelji.

Osećam da me čudno bolucka stomak, do sad me nikad ovako nije bolelo, ali možda sam sanjala da me boli, da sam se povredila, ubola, šta god, pa mi je iz sna ostao taj tupi bol.

Nevoljno, baš nevoljno ustajem. Ne skroz. Prvo sedam na kraj kreveta, ne mogu da ustanem odmah kao – otvoriću oči, udahnuću duboko i spremna sam za novi dan. Već 11 godina svog života ustajem natenane, neću se sad valjda odricati mirnog ustajanja zato što me kao nešto stomak čudno boli,

iako mislim da osećam negde u tom istom stomaku da moram da ustanem brzo i da shvatim o čemu se radi.

To prosto ne mogu.

Sedim na ivici kreveta, noge su na podu

i ne znam koji đavo mi ne da mira,

tako u polusnu se polako okrećem da vidim baš tu prastaru pamučnu posteljinu.

Mama!!!

Uplašena sam kao mače koje još nije progledalo. Na debeloj prastaraj pamučnoj posteljini stoji fleka. Gleda fleka mene, gledam ja fleku, mama utrčava u sobu uzburkana mojim vriskom, njoj nije potrebno da razmenjuje poglede sa flekom, već odmah počinje da plače.

Braonkasta fleka na krevetu samo čuti i gleda.

Sad kad me pretuče, mislim se, jer sam uflekala tu staru maminu posteljinu, ali mama mi prilazi i grli me.

Šta ti je ovo trebalo, pa još si mala!

Plače.

Ta će me fleka ceo život progoniti, kakva sam pogana, mislim se.

Plače mama, plačem ja, da može, sigurno bi i fleka zaplakala kad bi znala da mama misli da je prerano fleka izašla iz mene.

Ja, devojčica od 11 godine prerano sam dobila svoju prvu menstruaciju, kaže moja mama.

Dolazak na selo
uvek počinje ovako

BABA

Gde su moji pilići!

Pre nego što se uđe u kuću,

I pre nego se operu ruke, skinu teški rančevi i izuju patike kako bi otekale noge odmorile i prodisale od dvosatne vožnje do Babinog sela, pre nego što čovek uopšte ima vremena da obriše znoj sa čela na 40 stepeni, ili samo udahne

BABA
Mezimice moja!

EVA
Baba, bre!

*Ma, pre bilo čega na svetu, Babina Mezimica mora da dobije Babin glavni specijalitet za dobrodošlicu – balavi poljubac u obraz!
E, sad može da počne letnji raspust.*

BORIS
Eva je danas malo nervozna.

BABA
Ma nemoj! A vidi tebe! Još malo, pa k'o Vlade Divac.

Baba Borisa nikad ne izbalavi!

EVA
Boris je još uvek najniži u razredu.

BORIS
Ja treniram i tako ću da porastem, glupačo!

EVA
Lažu te, zauvek ćeš ostati mali.

BABA
Nemoj da se plaziš sestri, nije lepo.

BORIS
Pa kad je glupa.

EVA
Prcoljku!

BABA
Niste ni kršteno ušli u kuću, a već ceo Medvednjak zna da ste tu!

EVA
Baš me briga!

BABA
Borise, ajde u kupatilo da perete ruke, sad će ručak.

EVA
Ja nisam gladna.

BABA
Pitaću te opet kad baba iznese gozbu!

Čuvena babina gozba:

Supa

Rinflajš

Teletina s krompirom

Štrudla s makom.

BABA

Ne pravi mi te face, nego perite ruke, pa da mi pričate šta ima novo.

EVA

Gde si pošao, Borise. Ja moram prvo da piškim.

BORIS

Jao, sad će opet da nestane na dva sata.

BABA

Šta radi dva sata u kupatilu!

BORIS

Nemam pojma, kad god je Eva nervozna mama samo kuka kako li će tek biti kad ja uđem u pubertet.

BABA

Ljubi baba svoju prdu, ima još do tvog puberteta.

BORIS

Za 4 godine.

BABA

Ih, baba možda tad i ne bude živa.

Uvek ista priča, Baba otkad je napunila 70 godina, svake godine priča kako joj je ova poslednja.

Babino kupatilo

je kao iz prošlog veka. Na vratima kupatila stoji ona mala limena figurica u obliku dečaka duže kosice kako piški u nošu.

To kupatilo je toliko obično, da se u njega uđe, brzo završi šta sve treba, proveriti se je li sve u redu sa nogama, rukama, plućima, matericom, gaćicama –

EVA

Opet ništa!

napravi se kratka pauza ispred starog metalnog, mesinganog ogledala Babine pokojne babe

EVA

Eva, pametna si, slatka si, nije da si mnogo toga u životu uradila, ali hoćeš. To je to leto.

Možeš ti to!

Sebi se uputi koja motivaciona poruka ili iscedi bubuljica

EVA

Fuj!

Ili nešto treće i onda ode.

EVA
Idem napolje.

BABA
Gde napolje na ovu vrućinu.

EVA
Čeka me Marija!

BABA
Ništa nisi jela!

EVA
Ne mogu sad, baba, ćao!

BORIS
Idem i ja s tobom!

EVA
Ne može, to je moja drugarica.

BABA
E, crno dete!

Marija

od početka letnjeg raspusta od 2 do 4 popodne leži na velikoj steni pored seoskog jezera.

EVA
Izgorećeš kao rak!

MARIJA
Da taman mogu da te uštinem svaki put kad me iznerviraš.

EVA
Da li znaš da od tolikog čvarenja možeš da postaneš zavisna od Sunca i da toliko pregoriš –

MARIJA
Je l' čutiš ti nekad!

EVA
Nikad.

MARIJA
Znam, dođi!

Grlgrlgrlgrlgrl!

EVA
Ali, ozbiljno, jesi li se namazala.

MARIJA
Jesam, mama.

Tišina, umirujuća, svima prekopotrebna jezerska tišina.

EVA
Malo mi je nedostajalo sve ovo.

MARIJA
A mene k'o šiša!

EVA
Kad bi samo znala kako su mi Boris i baba digli pritisak sad!

MARIJA
Jao, Boris smarač! Ja sam totalno srećna što nekad i zaboravim da Sara postoji.

EVA
Možemo da ćutimo samo dva minuta?

MARIJA
Za tebe može i pet!

Tišina, jezerska tišina.

EVA
Je l će Sara da se uda za onog tipa?

MARIJA
Nije prošlo 2 minuta!

EVA
Sad mi je to nešto palo na pamet.

MARIJA
Na kog tipa tačno misliš?

EVA
Pa, onog. Od prošlog leta.

MARIJA
Marka? Ma, kakvi! Šutnula ga je. On je valjda samo hteo da spava s njom.

EVA
I, je l su?

MARIJA
Šta?

Pa – to!

MARIJA
Ma, kakvi. Nije luda, kaže neće pre 18.

EVA

Bukvalno jedva čekam da upišem Gimnaziju

MARIJA

Sara kaže da su maturanti prelepi. Mada, juče mi je baš bilo dosadno, pa sam pravila spisak osmaka.

EVA

I, kakva je situacija tu?

MARIJA

Mogu ti reći nisu loši.

EVA

Blago tebi. U mojoj školi su svi kreteni. Rastu im brkovi, oni znojavi, izgledaju preprljavo.

MARIJA

Joj, a da vidiš tek Stefketa.

EVA

Ma daaaj, pa je l i on!

MARIJA

Obično je napolju oko 6, pa ćeš da vidiš svojim očima.

EVA

A, bre. Fuuuuuj!

MARIJA

Fujčina.

Jao, kako je vruće. Ajde sa mnom u vodu.

EVA

Ma, okej sam..

MARIJA

Još si bela k'o sir. Ajmo, svlačenje!

EVA

Nije mi vruće.

Ma, nemoj da me prskaš, aman!

MARIJA

Nije mi vrućina! Blablabla, kakvi su to izgovori!

EVA

Pa, eto. Samo ne želim da skinem farke.

MARIJA

Ajde, ne glupiraj se!

EVA

Rekla sam ti da me ne prskaš!

MARIJA
Što, da nisi dobila!

EVA
Ne!

Ovo je trenutak u kom kratko opet odzvoni jezerska tišina.

MARIJA
Pa, šta te briga, onda možeš da se kupaš!

EVA
Ne mogu da smislim svoje noge i neću da se blamiram.

MARIJA
Šta lupáš, imaš baš lepe noge.

EVA
Nemam!

MARIJA
Da vidim!
Lepo, taman, nit su prevelike, nit su dve čačkalice.
Odobravam, možeš da se skineš!

EVA
Ma, stvarno neću! Pusti me na miru.

MARIJA
Sad će Maka da te oslobodi!

EVA
Dosadna si k'o proliv!
Čekaj, ja ću!

Farmerice su se od vrućine zalepile za butine.

EVA
Vidi - vukodlak.
Vu - ko - dlak!
Šta je smešno!

MARIJA
Dobro, baš si obrasla.

EVA
Vidi kako su tebi tako lepe, glatke noge!

MARIJA
Ali ja sam bila ista.

EVA
Pa sad više nisi.

MARIJA

Jer mi je Sara dala zimus za Novu brijač i epliator. Rekla je - biraj. Ovo ti je brzo i bezbolno, a ovo drugo ti je bolno, al sporije i tanje rastu.

EVA

I, šta si izabrala?

MARIJA

Ovo prvo, normalno. Nemam ja strpljenja da me boli da bih bila lepa.

EVA

Blago tebi.

MARIJA

Probaćemo, ima da mi budeš k'o nova.

EVA

Moja mama kaže da sam ja još mala za to.

MARIJA

Moja mama kaže - Šta te briga šta mama kaže, i ovako nije tu. Moja majka pojma nema šta ja radim.

EVA

Blago tebi!

MARIJA

Ma da. Zato, hvala bogu, imam Saru. Ona je moj guru da se ne blamiram.

EVA

Šta bih dala da imam stariju sestru, a ne ovog mamlaza Borisa.

MARIJA

Evo, ja mogu da ti budem starija sestra. I biću bolja od Sare.

EVA

To je nemoguće.

MARIJA

Za početak ću s tobom da brijem noge. Ja sam to morala sama, ona mi je samo metnula brijač u ruke i rekla *Evo ti*. Posekla sam se kao da sam išla u svinjokolj.

EVA

Uuh, grozno. Je l si se onesvestila od te količine krvi.

MARIJA

Pa, jesam. Ali sam onda rekla sebi *Marija, ovako će ti biti svaki mesec kad ti dođe tetka iz Crvenke*. I onda sam odlučila da se više ne gadim na krv.

EVA

Odakle tebi tetka iz Crvenke!

MARIJA

Kako si glupa nekad. To se samo tako kaže!

EVA

Naporna si, znaš. Obrijala noge jednom i sad je popila svu pamet sveta.

MARIJA

Vukodlače, nestani, nije još pun mesec!

Tišina, prava letnja, jezerska tišina!

MARIJA

Pričam o onome što žene dobijaju svaki mesec.

EVA

Pa onda kaži lepo menstruacija, da te ceo svet razume.

MARIJA

Da, to.

EVA

Pa to nije ništa.

MARIJA

Pa to nije ništa, šta kao ti znaš!

EVA

Pa, da znaš da znam!

MARIJA

Hoćeš da mi kažeš da si ti, ti, Eva Dragić dobila menstruaciju!

EVA

Hoćeš da mi kažeš da ti nisi!

MARIJA

Ne, valjda bude uskoro.

EVA

Ne mora da znači, možda dobiješ tek za dve godine. Mama kaže da je baš kasno dobila.

MARIJA

Ne mogu da čekam toliko, sve moje drugarice već imaju.

EVA

I sve moje drugarice briju noge.

MARIJA

Gle, evo ga Stefke!

Stefke

stvarno ima „znojave“ brkove.

MARIJA

Ko ima duže dlake, ti ili Stefke?

To je, srećom, šapnula!

EVA

Ha- ha.

MARIJA

Otkud ti ovako rano ovde.

STEFKE

Ceo Medvednjak priča da imamo posetu, pa sam hteo da vidim ko nas je to udostojio svojim prisustvom!

EVA

Vaša jedna jedina -

MARIJA

Gradska šmizla -

STEFKE

Od Pariza preko Beograda, direktno do Medvednjaka-

MARIJA

Eva Dragić!

STEFKE

Ljubim ruke, ljubim ruke!

EVA

Sedi malo s nama.

STEFKE

Došao sam samo da se javim. Čeka me tata da mu pomognem oko kotla.

EVA

Kako si vredan.

MARIJA

Vidi kako je ojačao!

STEFKE

Pipni.

EVA

Vau, mnogo si jak.

MARIJA

Stefke voli da se hvali kako može da trči sa ovcom u rukama.

EVA

Kao nosiš u rukama živu ovcu i trčiš!

MARIJA
Da, da! Samo što to niko živ nije video.

STEFKE
Ti to i ne treba da gledaš!

MARIJA
Što, da neću da oslepim od tako groznog prizora!

STEFKE
Oslepim ja svaki put kad tebe vidim.

MARIJA
Mrš!

STEFKE
Mrš ti!
Eva, izvini, ali ja sa ovom splačinom ne mogu da sedim duže od 5 minuta.

MARIJA
Splačina ti mama.

STEFKE
Ako hoćeš, Eva, svrati posle do nas.

MARIJA
Da vidiš kako trči s ovcom!

EVA
Važi, hoću.

MARIJA
Ćao, splačino.

STEFKE
Ćao, Eva.

EVA
Ćao, Stef.
Koji ti je đavo!

MARIJA
Kreten.

EVA
Šta kreten, baš si grozna prema njemu.

MARIJA
Nemoj da ga braniš.

EVA
Ne branim ga, nego stvarno, ovo s mamom...

MARIJA

Kad ćeš prestati da budeš slaba na jadnike.

EVA

To što nema mamu ne znači da je jadnik! A ti samo ispadaš prostakuša koju za to baš briga! Tebe za sve u stvari baš briga!

MARIJA

Dobro je, Eva, smiri se!

EVA

Neću da se smirim, jer nisi fer!

MARIJA

Gde ćeš sad pa ti!

EVA

Sta te briga, idem da trčim s ovcima!

Svuda pođi

BABA

O, otkud tako rano kući!

Kući svoje babe dođi!

EVA

Nebitno! Je l ima nešto slatko?

BABA

Imaš jabuke.

EVA

Uf, a to je baš slatko.

BABA

Nisi bila tu, pa nisam htela ništa da spremam.
Čekaj, ne jedi tako hladno daj da podgrejem.

EVA

Ne smeta mi, mrtva sam gladna.

BABA

Je l sam ti lepo rekla da ostaneš na ručku, Marija ti nigde ne bi pobegla.

EVA

K'o šiša Mariju.

BABA

Šta je bilo?

EVA

Ništa.

BABA
Opet ste se posvađale!

EVA
Baba, to se tebe ne tiče!

BABA
Izvinite, gospođice Sveznalice!

EVA
Šta sam uradila da zaslužim ukućane najveće smarače na planeti!

BABA
Šta si rekla?

EVA
Ništa. Samo hoću da jedem u miru.

Sreća pa baba Mira sve razume.

BABA
Ako mogu da pomognem nekako, znaš gde sam.

EVA
Mhm.

BABA
Kaže se *hvala!*

EVA
Hvala. Štagod.

Inače, supa se nikad ne jede kad je hladna, s tim što neki ljudi, kao Eva, recimo, to ne znaju, pa onda hladnu kašiku supe pljuju po sudoperi. Sreća, pa je s hladnim mesom i krompirom druga priča.

BABA
Kako možeš, crno dete, da jedeš hladan krompir.

EVA
Eto, može mi se.

BABA
Imaš koka kolu u frižideru u letnjoj kujni, da lakše progutaš taj karambol.

A, baba, koliko god da je stara i naporna, uvek nekako deluje kao da sve zna i da čita misli. Zastrašujuće, zaista.

BABA
Polako jedi, niko te ne juri.

Leto, 1958.
Medvednjak

Moja mama je krojačica.

Ne pamtim da smo ikad kupile neku haljinu ili pantalone iz Robne kuće.

Kad bi mi se nešto dopalo iz izloga, ona bi pošla do metraže, uzela materijal i za dan - dva sašila potpuno isti komad odeće.

Do skoro sam mrzela što je krojačica, a ne doktorka ili sekretarica u službi. Izdvaja me od druge dece to što mama šije. Svi znaju da na pitanje

Miro, odakle ti ta suknja!

Uvek sledi isti odgovor

To mi je mama sašila!

Ali ima jedna dobra stvar u tome što mama zna da šije, jer da ne zna, ja ne znam kako bih preživela menstruaciju.

Čim sam dobila to jutro, mama je brzinski od belog pamuka iskrojila nekoliko belih dugačkih dvojslojnih traka.

Ovo stavljaš u gaćice, kad se natopi krvi - skidaš i stavljaš novi.

Kad se pamučna traka natopi, kad to skinem, mama bi prvo potapala to u hladnu vodu, a onda iskuvavala u metalnom loncu po nekoliko sati.

Fascinantno mi je kako su od upaljene crvene, trake postajale opet besprekorno bele.

Stefketova kuća

je mnogo veća od Babine kuće. Njegov tata na veliko izvozi jabuke i šljive, a za selo i dalje rođake pravi med i rakiju.

Stefke živi samo sa tatom i pored toga što ide u školu, pomaže tati oko imanja i posla. Stefketova mama je umrla kad je Stefke bio mnogo mali, ne zna se tačno od čega, samo se zna da je bila jako bolesna.

Sve u svemu, Stefke ima ogromno dvorište, mnogo posla i

STEFKE

Mirko - miran!

- jednog psa.

EVA

Baš si porastao.

STEFKE

Mirko ili ja!

EVA

Obojica!

STEFKE

Je li ti to ružno?

EVA

Nemam pojma, to je valjda normalno.

Tu je i Boris.

BORIS

Meni si ti super visok!

STEFKE

Hvala ti!

BORIS

Ja idem na košarku već 7 meseci i porastao sam 3 centimetra.

STEFKE

Ti bi baš hteo da porasteš?

EVA

Jao, boli me glava od ove priče.

BORIS

Ja ću da igram za NBA, pa moram da porastem. Al tata kaže da su male šanse za to, jer nemamo nikog u porodici ko je viši od metar i osamdeset.

STEFKE

Pa možda ti budeš bio izuzetak.

EVA
Sigurno.

BORIS
A, je li ti treniraš košarku?

STEFKE
Ne. Ja treniram tako što pomažem tati oko kuće i oko posla.

EVA
I tako što trči i nosi ovce.

BORIS
Vau! Žive ovce!

STEFKE
Dobro, nisu to velike ovce!

BORIS
Je li mogu ja to da vidim!

STEFKE
Ne sad. Ovce sad spavaju, ali može sutra.

BORIS
Je li možemo da ih probudimo, pa nek se vrate posle da spavaju.

STEFKE
Ne ide to tako lako sa ovcima.

EVA
Je li mogu ja da prilegnem malo ovde, pliz.

STEFKE
Jesi dobro?

EVA
Ma, odjednom mi se toliko prispavalo da ne mogu da se mrdnem.

STEFKE
Doneću nam sok od zove, možda ti je pao šećer.

BORIS
I onda možemo da igramo basket!

EVA
Borise, pusti Stefketa na miru.

STEFKE
Možemo posle da igramo malo.

EVA

Je l ti nekad u životu možeš da budeš miran, da čutiš, da gledaš okolo i diviš se prirodi. Ne možeš, ti samo melješ, melješ i melješ!

BORIS

Izvini!

EVA

Šta izvini, uvek čovek mora da ti ponavlja stvari stoput!

BORIS

Nisam ti ja kriv što si nervozna.

EVA

Prekini da imitiraš mamu.

BORIS

Prekini da imitiraš mamu.

EVA

Aaaaa, poludeću od tebe. Ajde, idi kući!

BORIS

Neću!

EVA

Moraš!

BORIS

Ne moram ja ništa!

EVA

Smaraš me i smaraš Stefketa -

STEFKE

Ne smara me!

EVA

Ti čuti i sipaj taj sok!

Borise, shvati, mi nismo tvoje društvo.

BORIS

Stefke i ja ćemo sad da igramo basket, ti idi kući!

EVA

Nećete da igrate ništa, jer ćemo Stefke i ja sad da se družimo jer se nismo dugo videli, jer je on moj drug! Ajde, briši!

BORIS

Cicijo!

Mrš, ono mrš kroz zube, tiho i besno. Mrš ti! A onda, opet tišina. Ona neprijatna.

EVA
Izvini, ali mnogo me nervira.

STEFKE
Sve ok.

EVA
Htela sam da te pitam - mislim, znam da nije moja stvar - ali...

STEFKE
Gukni.

EVA
Je l si okej zbog ovog s Marijom?

STEFKE
Ma, da.

EVA
Mislim, znaš da ona nije ništa loše mislila.

STEFKE
Ne znam šta je mislila, ali ima brži jezik od pameti i to je bezveze.

EVA
Znam, ali treba da pričate.

STEFKE
To radi svaki put kad se pojavi neko nov.

EVA
Al, ja nisam nova.

STEFKE
Dobro ne nov, ali kad je neko tu! Kapiraš.

EVA
Pa i ne baš.

Tiiiišiinaaaa.

STEFKE
Moram sad da pomognem tati, ali možemo sutra na jezero.

EVA
Je l ok da pozovem i Mariju?

STEFKE
Kakogod!
I, iskuliraj Borisa, još je mali.

EVA
Znam, ali nekad je nepodnošljiv.

STEFKE

Nisi ni ti cvečka.

EVA

I je I stvarno nisi izmislio ovo za ovce?

Nije, ali to stvarno još uvek niko nije video.

Jesen, 1958.
Medvednjak

Boravak u školi traje nekoliko sati. Ja sam u petom razredu i nemam mnogo časova. Jedna mamina pamučna traka taman toliko krvi može da izdrži. Nikad do sad iz škole nisam odsustvovala, mene ne boli stomak kao ostale moje drugarice. Nekoliko njih kada dobije ne dolazi u školu. Zapravo, ja samo nagađam da one ne dolaze u školu zato što imaju menstruaciju, jer ni sa jednom drugaricom o tome ne pričam. To je neki prećutni dogovor. U se i u svoje kljuse.

Za fiskulturu imamo pravo da smo na poštediti, ali to je jednom mesečno samo. I to nije mnogo poželjno. Svi treba da radimo i svi treba da budemo isti. Bele majice i crveni šorcevi.

Je I zato crveno, da se ne vidi ako nekoj procuri!

Babino kupatilo

neretko zna da bude skrovište.

EVA

Molim te, bože, danas samo da padne kiša.

BABA
Deco, doručak!

EVA

Samo da me nema.

BABA
Eva, je l te progutala veće šolja pa ne izlaziš iz klozeta!

EVA

Ne, samo da njih nema!

Evo me!

BABA

S čim ćeš prženice?

EVA

Nisam gledna, baba.

BABA

Pa da mi opet k'o juče grinjaš. Nema šanse. S čim ćeš.

EVA

Sa šećerom.

BORIS

fuj.

BABA

Borise, čula sam te. Pusti sestru da jede kako hoće.

Kad ćeš napolje.

EVA

Kažu da će danas kiša.

BABA

E, ako bude kiše danas, ja ću da poletim.

EVA

Ako mi ne veruješ pogledaj telefon.

BABA

Ne verujem ja ništa toj tehnologiji, ja samo gledam u nebo i sve znam.

EVA

Je l da.

BABA

Evo, sad mi nebo kaže da je vedro i da moja unuka mora da se oraspoloži i ide da se okupa u jezeru.

EVA

Vidiš da nebo nema pojma. Je l možeš da mi daš malo šunkarice i ajvara.

BORIS

Fuj.

EVA

Hoćeš da prekineš više da mi se obraćaš. Niko te ništa nije pitao!

BABA

Eva, dušo. Ne možeš tako da razgovaraš sa bratom.

EVA

Zašto ne kapirate da me užasno smara! I što ga ti uvek braniš! Kad će mene neko da brani!

BORIS

E, moja baba, meni je ovako svaki dan.

BABA

Proći će je besne gliste.

I nije pala kiša

nego je Eva ostala kod kuće, pod čaršavom

EVA

Aaa, je l moguće!

Igrajući igricu.

EVA

Ne mogu više ni ovaj telefon.

BABA

U sobi je.

MARIJA

Hvala, teta Miro.

Kuc- kuc

EVA

Ko je?

MARIJA

Ja sam.

Šta si zabola u taj krevet, vidi kako je lepo napolju.

EVA
Bolesna sam.

MARIJA
Da vidim.
Jao, pa ti goriš.
Jao, treseš se k'o prut.
Baba Miro, zovite hitnu, Eva umire! Baba Miro!

EVA
Dobro, dobro. Dobro sam.

MARIJA
Vidi šta sam donela
Brijač

EVA
Nisam raspoložena.

MARIJA
Skidaj se.

Je l mora!

EVA
I majicu?

MARIJA
Može i to, al to ćemo posle.
Za sad je dovoljno samo da si u gaćicama.

Uf.

EVA
Ako sam ja u gaćicama, svuci se i ti. Da mi bude manje neprijanto.

MARIJA
Kakav si penal.
Gora si od Stefketa.

EVA
Gora si od Stefketa.

MARIJA
Ćuti i gledaj.
Prvo nakvasiš noge.
Pa ih istrljaš sapunom, mada -
Je l ti ovo balzam za kosu?

EVA
Mhm.

MARIJA

Sara kaže da je to čak bolje od sapuna, više je masno.
I onda odozdo na gore. Ovako.
Probaj ti.

Nikad prvi put nije lak. Štagod bilo u pitanju.

EVA

Znala sam.

MARIJA

Pa i meni se to desilo, moraš polako.
Sad ćemo vodom samo malo isprati tu posekotinu, flaster i to je to.

EVA

Završi ti, ostaću bez nogu ako nastavim.

MARIJA

Ne, ne. Moraš da se vežbaš.
Dobra si, samo imaš tri ranice. Ajde sad pazuh.

EVA

Moram li?

MARIJA

Ne moraš, ako baš želiš da budeš dlakavo čudovište.

EVA

Moja mama kaže da su dlake skroz prirodna stvar i da ne treba toga da me bude sramota.

MARIJA

Ali juče nisi htela da skineš farke.

EVA

Pa dobro, noge nisu iste što i pazuh.

MARIJA

Čuti i skidaj se.
Ne nosiš top?

EVA

Ne.

MARIJA

Mogla bi pomalo.

EVA

Šta, sad si ekspert i za grudi i za dlake i za momke, je l ima nešto u šta se ne razumeš!

MARIJA

Jok!

Šta se pališ k'o šibica, šalim se. Samo imam sreću da imam stariju sestru koja sve zna.

Marijin hobi je manično razgledanje i sakupljanje tuđe odeće.

MARIJA
Kako ti je ovo lepo.

EVA
Uzmi je ako hoćeš, meni ne treba.

MARIJA
Ti mi svaki put daš brda odeće.

EVA
Kad ne znam šta ću s njom.
Uzmi i to ako hoćeš.

MARIJA
To mi se ne sviđa.
Brate, Eva, šta će ti ove pelene.

EVA
Daj mi to.

Noćni, oni najveći, debeli ulošci.

MARIJA
Je l ti mnogo ide.

EVA
Onako.

MARIJA
Zeznuto je kad imaš obilne mece.

EVA
Zašto je zoveš meca, to je menstruacija.

MARIJA
Ne znam, nekako mi ružno da kažem da imam menstruaciju. Mnogo ružna reč, bre.

EVA
A, ono kako razgovaraš sa Stefketom kao nije ružno.

MARIJA
Ne skreći s teme.

EVA
Ne skrećem, nego si juče preterala.

MARIJA
Šta si se uhvatila za glupog Stefketa. *Stefke Stefke Stefke*. Pričaj mi o meci.

EVA
Menstruaciji.

MARIJA
O menstruaciji.

EVA
Pa, nema tu šta mnogo da se kaže. Svaki mesec ti ide krv odozdo, iz vagine i to je nekad bolno, nekad ne. Ne možeš leti da ideš da se kupaš i to je to.

MARIJA
Nemoguće.

EVA
Pa zašto bi to bilo posebno, kad ima svaka žena.

MARIJA
Jao, jedva čekam da dobijem!

EVA
I ja.

MARIJA
Pa, zar nisi dobila?

EVA
Pa – mislim – nisam sad. Tek treba ovaj mesec.

MARIJA
Tako me nervira što su sve moje drugarice su već dobile.

EVA
Kod nas samo jedna devojka nije još dobila i ostale je zezaju kako nikad neće da ima dece i kako je čudna.

MARIJA
Mene ne zezaju, ali se ja svakako čudno osećam.

EVA
Pa iskreno, jeste malo čudno da devojčica još nije dobila, a ima 12 godina.

MARIJA
To kaže i Sara.
Devojčica. Ja sam još devojčica.

Babino kupatilo
je bukvalno postalo zamena za Evinu sobu.

EVA
Ajde, meco, molim te dođi! Rekla sam Mariji da te već imam. Molim te, požuri!!!

BABA
Eva, molim te, oslobodi kupatilo.

EVA

Evo!

Jao, više i oni. Svevišnja babina nebeska silo, daj mi snage da preživim leto.

Zima, 1960.
Medvednjak

*Ne dobijam svaki mesec.
Dobila sam onda, prvi put, pa tek za šest meseci.
Sad nemam već dve godine. Mama me vodi kod ginekologa.*

Jeste li imali odnos?

Zbunila sam se. Ne smem da pogledam mamu.

Jeste li imali odnos, pitam.

Sad me je pomalo i strah. Gledam u pod.

Šta je to odnos?
Da li ste imali seks?
Pobogu, doktore, pa vidite da je dete.

Kako da znam šta je odnos, kad nema ko to da mi kaže.

Nisam, doktore.
Moram da pitam, lezite, sad ćemo da uradimo ultrazvuk.

Čudno.

Kad ste rekli da ste dobili prvi put?
Prve dve i po godine.

A telo mi izgleda kao da sam prvi put dobila juče. Još mi se ništa nije formiralo iznutra, nije ni čudno što mi kasni.

*Treba da pijem čaj od koprive, to mi možda bude pomoglo. Barem tako kaže doktor.
Nije samo mama bila u pravu kad je rekla da sam rano dobila,*

E, moja devojčice!

moje telo još uvek odbija menstruaciju.

Toliko je vruće

da dve prijateljice izdepiliranih nogu i u kupaćim kostimima sede na plaži pored jezera, čvare se na sucnu i smeju glasno.

MARIJA
Bojim se zmija!

EVA
Volim da prdim!

MARIJA
Fuuj!

Tako je, kako je!

MARIJA
Mogu da podrignem triput za redom kad pijem Fantu!

EVA
Stvarno!

Tako je, kako je!

EVA
Nekad zamišljam kakav bi bio život bez njih troje.

MARIJA
Volela bih da pričam sa mamom.

EVA
Nikad se nisam poljubila!

Marija i za to ima leka.

MARIJA
Ja sam se poljubila sa 3 dečaka!

Kad se dve devojčice, devojke, žene smeju najglasnije na svetu, to je nekako uvek neobično, lepo, ali za selo, posebno Medvednjak, možda i previše

MARIJA
Mirko, bre. Miran!

STEFKE
Mirko - mesto!

MARIJA
Šta ti očeš!

STEFKE
Mnogo arlaučete, uznemiravate Mirka.

EVA
Izvini, Mirko!

MARIJA
Ne laži, špijuniraš nas!

STEFKE
Da, sve vreme stojim ovde iza žbunja i krišom vas gledam.

MARIJA
Odvratan si!

STEFKE
Šalim se, aman. Zvala me je Baba Mira i da kaže da ona i Boris idu do grada kod neke njene drugarice, pa da te zovnem da ručaš kod nas.

EVA

Jes! Konačno imam kuću za sebe! Je l ti je rekla kad se vraća.

STEFKE

Nije.

EVA

Nije ni bitno! Hvala, Stef.

MARIJA

Sad ćao – doviđence.

STEFKE

Vidimo se za oko sat vremena na ručku. Ajmo, Mirko!

EVA

Hvala, vidimo se.

Možda je hteo da sedi sa nama.

MARIJA

Pitam se je l sve vreme slušao šta pričamo.

EVA

Nije, opusti se!

MARIJA

Ubiću se ako je čuo bilo šta.

EVA

Šta ti je, pa i da je čuo, to je naš Stef!

Nego, čekaj! Sa trojicom si se -

MARIJA

Mhm.

Iskusno.

EVA

Dobro, i! Mislim, pričaj.

MARIJA

Šta te zanima.

EVA

Pa, sve!

MARIJA

Pa, šta sve.

EVA

Prvo, kako je to, jer se nikad nisam ljubila, a onda naravno i s kim!

MARIJA

Ako hoćeš baš da znaš nije ništa posebno. Mogu sad da te naučim, ako hoćeš.

EVA

Stvarno?

MARIJA

Ma, da. Kažem ti, malo precenjena stvar.

Ovako, stojite jedno preko puta drugog - dođi, približi mi se.

EVA

A, glupo mi je.

MARIJA

Hoćeš da znaš da se ljubiš ili ne.

EVA

Hoću, al bre, ti si mi drugarica.

MARIJA

Bukvalno te učim kako da piškiš, samo u romantičnom smislu.

EVA

Štagod to bilo.

Ajde, približim se i -

MARIJA

I kako se približavaš zatvaraš oči. I onda se samo usta dotaknu.

To ti je bez jezika.

Malo se stide.

EVA

Pa, lepo je.

MARIJA

Jeste, al je s jezikom još lepše. To ne mogu da te učim, to stvarno moraš s momkom.

EVA

A, s kim si se sve ljubila?

MARIJA

Jož, blam me.

Nema nikog okolo, posebno ne Stefketa!

MARIJA

Prvi put sa Jovanom, on je bio zaljubljen u mene mnogo dugo, al ja u njega nisam.

EVA

Najgore.

MARIJA

Onda sa Pavlom, on mi se baš dugo dugo sviđo i onda smo igrali fote i sve se poklopilo!

EVA
Krindž!!!

MARIJA
Posle toga više nismo razgovarali, očajno se ljubi, ujeo me je za jezik, a *digao mu se*.

EVA
Stvarno!!! Fujj.

MARIJA
Balavac mali.

EVA
A, treći put?

MARIJA
E, to ne mogu da ti kažem.

EVA
Ne može to tako, pričaj! Odmah.

MARIJA
Ne mogu stvarno, znaš kako me je sramota.

EVA
Šta kažeš Evi, ostaje sa Evom.

MARIJA
Možemo prosto da zaboravimo da sam rekla bilo šta i da nastavimo da mislimo pozitivno, uživamo u zracima sunca i pirkanju seoskog vetrića.

EVA
Imaš 5 sekundi da mi kažeš ko je to ili -

MARIJA
Ili?

EVA
5, 4,
321

Gililgililigili

MARIJA
Prekini, aaa!

EVA
Neću dok mi ne kažeš, a jača sam.

MARIJA
Okej, okej. Stef, Stef, Stef.

Predah.

EVA
Stef? Naš Stef!

I odjednom smeh!

MARIJA
Nemoj da mi se smeješ!

EVA
Ali ne mogu da zamislim Stefa i njegove brčiče.

MARIJA
Zapravo se jako lepo ljubi.

EVA
Kako ste se poljubili -

MARIJA
Slučajno. Na plaži.

EVA
Čekček, sad skoro?

MARIJA
Aha. Ja sam izlazila iz jezera i papuča mi se zakačila za kamen, ja poletela, mislim se slomiću se sad, al me je Stefke sačekao.
I, eto, samo se desilo.

EVA
Približila vam se lica, vi zažmuriliii -

MARIJA
Da. Eto, dosta o tome.

EVA
Čoveče, Marija i Stef!
Pa onda bi makar manje mogla da se ponašaš kao kreten prema njemu, ako se već čovek dobro ljubi.

MARIJA
Ti se ljubi s njim, ako ti je već toliko dobar.

EVA
Kako se pališ, kao šibica. Priznaj, sviđa ti se malo.

MARIJA
Jok.

EVA
Aha, kako ti kažeš.

1964.

Medvednjak

Pojavljaju se vate. Ne odustajem od maminih traka, koje kombinujem sa vatama. Menstruacija mi je redovna. Sad već ne radim fiskulturu kad imam, ali još uvek o tim stvarima ne pričamo.

Babina prazna kuća

ili bilo koja prazna kuća za svakog je ogroman prostor slobode. Posebnu draž taj prazan prostor dobija, kada ukućanka ili ukućanin otkrije slobodu nudizma u sopstvenoj kući.

EVA

Samo da se ne vrate brzo.

*E, tako, bez majice, samo u gaćicama, počinje da se osvaja deo po deo kuće.
Za početnike kućnog nudizma, ogledalo i kupatilo su dve nezaobilazne tačke u kretanju.*

EVA

Lepe ste – ali moraću da vas zatvorim u brus. Baš ste porasle.

Ti me boliš, a ti me boliš malo više na dodir.

Čoveče, kako sam naduvena.

Kad prođe lični sistematski pregled ispred ogledala, onda dalje idu one rutinske stvari - nago jedenje grickalica po dnevnoj sobi, gledanje televizije. Isprazno šetnje po kući -jer moje nago telo tako želi i može mu se.

Kako je ovo dobro.

1969.

**Konačno daleko od Medvednjaka
Grad.**

*Kupila sam prvo pakovanje uložaka. To mi znatno olakšava stvari, osim kad se usedim u biblioteci, pa mi krv probije na pantalone.
Ove pantalone mi nije mama sašila.*

*Gledam mlade parove kako se na ulici ljube, drže za ruke.
Svako je s kim želi da bude. Dečaci i devojčice gledaju u nas kao u bogove, autoritet konzervativnih roditelja, makar ovde u gradu ne postoji.*

Odjednom mi se pojavljuje slika sebe iz prve godine Gimnazije. Moj prvi momak i ja. Ljubimo se smotano i otuđeno. Osećam da mogu svašta, ali da ne smem. Nikad nismo spavali. Mladi ljudi sad već uveliko imaju seksualne odnose.

Mislim da moj prvi momak nije ni znao da žene imaju menstruaciju. Ili mu ja to bar nikad nisam rekla. Današnje devojke pričaju o svemu, mada se to i dalje nekad u starijim krugovima smatra neukusnim.

Prostaci!

Hvala ti nebo na ovom suncu seksualne revolucije.

Ručak kod Stefketa

se već uveliko pretvorio u večeru, a kada dođe ta ura, to znači da je za stolom skoro celo selo. Dakle i Marija i Baba i Boris, koji su se vratili iz posete Babine drugarice, su kod Stefketa. Tad se već zna, deca za jednim, odrasli za drugim stolom, ako može, bez ometanja jedni drugih. Hvala.

BORIS

Hoćeš sad da trčiš sa ovcama?

STEFKE

Jao, Boki, možda posle, najeo sam se.

Ali kao i odrasli, i deca pričaju svako svoje i svako sa svakim.

EVA

Moraš da mu kažeš.

MARIJA

Neću mu reći ništa.

EVA

Onda mu se makar izvini što si debil.

STEFKE

Možemo da se igramo ko će dalje baciti kuglu.

BORIS

A, ja bih basket.

STEFKE

Ovo je zabavno, ajde da probamo.

MARIJA

Nemam šta da mu se izvinjavam.

EVA

Bukvalno kako otvoriš usta, tako ga vređaš.

STEFKE

Bravo, dobro ti ide.

MARIJA

Pa ne znam kako drugačije.

EVA

Normalno, kao sa mnom.

BORIS

Nije zanimljivo kao basket, ali je zanimljivo!

EVA

Evo, sad je trenutak, sad mu kaži.

MARIJA
Šta da mu kažem.

EVA
Izvini *Stefke* što sam nekad kreten.

MARIJA
Pa ne mogu ja to da kažem.

BORIS
I, idemo. Vodim, vodim, vodim, vodim! Kakav sam pro!

STEFKE
Vidiš da je bolje nego basket.

EVA
Stefke!

STEFKE
Evo, sekund.

BORIS
Samo da ga razbijem u igri!

MARIJA
Šta hoćeš ti od mene!

EVA
Ćuti sad i radi kako ja kažem.

BORIS
I Boris pro je opet prvak sportova.

STEFKE
Počni novu turu, pa ti se pridružujem.
Kaži, Eva.

EVA
Marija ima nešto da ti kaže.

MARIJA
Marija nema ništa da kaže.

EVA
Nemoj da zavlačiš čoveka, nego završi to.

STEFKE
Vas dve ste skroz lude.

EVA
Nismo lude, nego ova odugovlači.

BORIS
Ajde, Stefke!

STEFKE
Evo, sekund.

EVA
Pusti ga na miru, Borise!

MARIJA
Ma nemam šta da kažem.

BORIS
Vau, kakav šot!

EVA
Onda se igramo igre Niko se ne mrda dok Marija ne kaže Stefketu Izvini.

BORIS
Hoću i ja da se igram.

EVA
Ovo je samo za veliku decu.

BORIS
Ja krećem sad u prvi razred i dovoljno sam veliki.

EVA
Ko te je to slagao!

MARIJA
Daj, Eva, ne drkaj nas bezveze.

STEFKE
Ja sam okej, mene zanima da čujemo to izvini.

EVA
Apsolutno se slažem!

MARIJA
Smarači jedni.

BORIS
Napravite i meni malo mesta.

EVA
Rekoh ti već -

MARIJA
Može, Boki, dođi!

EVA
Što pre završimo, ovo to ću pre da vas pustim.

MARIJA

E, pa ja ću da ćutim do prekosutra, a vi onda stojite. Je l tako, Boki.

BORIS

Da, da.

EVA

Šta dada, nemaš ti pojma. Ajde kod babe.

BORIS

Tamo mi je zabranjeno. A i dosadno je.

EVA

I ti si dosadan.

Rekla ti je baba da nije lepo da mi se plaziš.

MARIJA

Pa nije lepo ni da ga ti teraš.

EVA

To je moj brat, ja mogu s njim šta hoću!

MARIJA

Okej...

EVA

Već postajem nervozna i ovo me sve strašno nervira.

Nervoza i bes neretko pređu u plač!

EVA

Ova ovde devojka je, Stefke, kukavica koja ne zna da kaže izvini! Grozna je prema tebi i baš je briga što je grozna.

A tebe boli uvo i što je grozna, a i da uopšte postoji. Vas dvoje se znate ceo život, ponašate se kao bebe koje nemaju pojma.

MARIJA

Dobro je, Eva, iskuliraj.

EVA

Ne mogu da iskuliram, više mi je dosta i tebe koja se pravi da sve zna. I ti Borise, prestani da cokćeš tom žvakom, ideš mi na nerve svakodnevno. Je l možeš makar jedan dan da ne postojiš.

STEFKE

Eva.

EVA

Šta Eva, ja sam ozbiljna, ne mogu više. Šta me gledaš Borise *tako*, ajde beži, čibe!

Jadan Boris, nikad nije do sad video sestru koja se davi u slinama i suzama i želi da ga nema. On trči negde u bezdan.

EVA
Ajde više i on da ode.

MARIJA
Sad bi i ti trebalo njemu da se izviniš.

EVA
Malo sutra.

MARIJA
Kako si smešna.

EVA
Mrš.

Neretko se upravo ta tuga, nervoza i bes, kad se jednom otpuste, pretvaraju u smeh.

EVA
Ja se ovde davim u suzama jer ti ne možeš da kažeš izvini.

STEFKE
Vi ste stvarno lude nekad.

EVA
Kaže se hvala!

Stefketovo kupatilo

nije kao babino, starije je i nedovoljno intimno, ali za osnovne potrebe nije ni potrebno više.

EVA
Kako me boli stomak.

Sve je pod kontrolom dok ima ogledala.

Aa, više ove bubuljice.

BABA
Eva!

EVA
Šta sad ona hoće.

BABA
Eva, jesi tu!

EVA
Kaži, baba, jesam.

BABA
Jesi videla Borisa?

EVA

Pojma nemam, bio je s nama, pa je negde otišao.

BABA

Kuku, sine, ne mogu nigde da ga nađem.

EVA

Mora da je pošao kući.

Potruga za Borisom

*je u toku, jer Borisa nema ni kod kuće ni na jezeru. Celo selo se dalo u potragu za Borisom.
Svi viču*

Borise!

Sve odzvanja.

Borise!

A od Borisa ni traga ni glasa.

EVA

Borise, prekini da nas zezaš, ne igramo se žmurke!

MARIJA

Borise, gde si!

STEFKE

Ako nas čuješ, zviždi tri puta.

MARIJA

Baš će da ti zviždi tri puta.

BABA

Sine, gde si. Kuku, izgubila sam dete.

STEFKE

Mora da je tu negde.

Ali Borisa nema nigde.

EVA

Borise, ovo nije smešno!

Jož, što me boli stomak!

STEFKE

Od straha, stoposto.

MARIJA

Ali naći ćemo ga, ne brini. Nije mogao daleko.

STEFKE

Je li ovo u jezeru Borisova kapa?

EVA

Jeste.

Ali, Boki nije neki plivač, *iako ima 7 godina...*

BABA

Lele, lele! Borise!

EVA
Baba, nemoj ti u jezero!

STEFKE
Čekajte, baba Miro, ja ću.

Stefke vadi kapu iz jezera. Roni, roni, ali ništa ne izranja.

STEFKE
Uzeću od tate čamac, ali ovde je generalno plitko.

BABA
Borise, Borise gde si!

EVA
Baba, izađi iz jezera!

MARIJA
Ljudi!

STEFKE
Biće sve u redu, možda mu je ispala kapa.

EVA
On uvek ide s tom kapom!

MARIJA
Ljudi!

EVA
Šta je!

MARIJA
Je li čujete!

BABA
Izgubih dete!

MARIJA
Slušajte, slušajte!

EVA
Šta je to?

STEFKE
Mirko!

EVA
Ovce!

Uvek treba pratiti odakle zvuk dolazi, posebno kad postoji nešto neobično u njemu.

EVA
Borise, debilu jedan!

I kada taj zvuk znači da Boris trči sa ovcima u rukama i Mirko koji razdragano maše repom i trči za njima.

EVA
Pa jesi li ti normalan!

BABA
Kad te dohvatim, đavole mali, mislili smo da si umro!

EVA
Nagrabusio si kod mame.

BABA
I kod babe!

Grdnja je grdnja, ali zagrljaj je ipak ljudska urođena potreba.

EVA
Izvini što sam te terala, mogao si da pogineš, a ja ti nisam rekla da te volim. Kakva sam ja to sestra!

MARIJA
Užasna sestra, nema šta.

BORIS
Kad si me oterala, samo sam naleteo na ovce.

BABA
Odakle tebi ovce.

STEFKE
Mora da ih je čale malo pustio.

BORIS
I, onda sam hteo da probam da vidim je li Stef laže da nosi ovce ili ne.

BABA
Gde trčiš po mraku, treba da se sapleteš i da pogineš za stvarno!

MARIJA
Eva.

EVA
Više nigde ne ideš sam, je li ti jasno!

MARIJA
Eva!

Šta je!
Eva pogleda svoj sorc, prebledi i vrisne!

EVA
Dobila sam!
Baba, ja sam dobila.

BABA
Iju, dušo babina.

MARIJA
Pa, je l trebalo da dobiješ?

Eva se malo tresse.

EVA
Moram kući.

Trčeci.

BORIS
Konačno!

MARIJA
Kako misliš konačno.

BORIS
Ne znam. Cele godine priča da jedva čeka da dobije nešto, pa je valjda tek sad to dobila.

BABA
Eva, čekaj.
Jao, sad ste došli kod babe i dogodine ćao đaci!

Babino kupatilo

je sada nekako drugačije, toplije i sigurnije od svih spoljašnjih distrakcija.

Eva sedi na šolji, krvavih gaćica.

Kuc - kuc

BABA
Eva, je l mogu da uđem.

EVA
Mhm.

BABA
Ljubi te baba, pa je l ti prvi put?

EVA
Mhm.

BABA
Ček da vidim da l imam možda ovde neke vate, uložak sigurno nemam.

Kuc- kuc

BORIS
Ja sam, jesi dobro.

EVA
Jesam.

BABA
Ženski problemi, Borise. Sreća pa si muško.
Je li imaš uloške.

EVA
Borise, iz kofera mi donesi uloške.

BABA
Donesi i čiste gaćice.

BORIS
Evo.

BABA
Hvala, dušo babina.

Eva počinje da plače opet.

BABA
Nije to ništa strašno.

EVA
Znam, ali vidi, izgleda kao da sam se ukakila.

BORIS
Je li se Eva i ukakila!

BABA
Nije sine, ajde čekaj nas u dnevnom boravku.

BORIS
Okej, vičite Boris ako nešto treba!

BABA
Hoćemo.
Daj mi te prljave gaćice da ih potopim. Kad ti se desi da procuri na gaćice, odmah ih stavljaš u hladnu vodu, pa ih posle daj mami da ih iskuva.

Okej.

E, ja kad sam bila mala, mi nismo imali uloške, nego kako se ko snađe. Sreća pa je meni mama bila krojačica, i onda bi mi šila neke bele trake koje liče na uloške. A druge devojke su uzimale krpe, stare majice, dronjke.

EVA
Katastrofa.
Koliko si ti imala kad si prvi put dobila.

BABA
11.

EVA
Pa, dobro, to je godinu dana mlađe od mene.

BABA
Sećam se tog dana k'o da je bilo juče. Ujutru sam pred školu dobila, uflekala sam neku staru babinu posteljinu i do kraja života će mi ostati urezana babina rečenica: Šta ti je ovo trebalo, pa još si mala.

EVA
Kod nas je to normalno. Ja recimo kasnim.

BABA
Ma, gde kasniš, crna Eva. Svako dobije onda kad treba da dobije. Nije normalno kad ti kasni mnogo, ili ne dobijaš.
Evo, operi se malo, umij se.
Sad će baba da ti skuva čaj od koprive! To je meni jednom ginekolog rekao da je dobro za stomak.

Palačinke
su ultimativno jelo kad se dođe kod babe.

BORIS
Baba, vidi šta ja mogu! Daj mi jaje.

BABA
Šta će ti jaje?

EVA
Da ti pokaže njegov supertalenat!

BORIS
Vidi.

Supertalenat je kad možeš lopaticama da lomiš jaje za babine palačinke, a ne kad trčiš s ovcom u krilu.

BABA
Ju, naopako. Ne mogu ja to da gledam.

BORIS
Što, bre, baba, baš je super.

EVA
Ne moraš da prljaš ruke.

Kuc- kuc

BABA
Napred, tu smo!

MARIJA
Ja sam.

BABA
Taman na palačinke.

MARIJA
Kako si?

EVA
Malo me boli stomak.

MARIJA
Pa, dobro. Nije ti to ništa novo, to prolaziš svaki mesec.

Aha, da, važi!

EVA
Izvini.

MARIJA
Sve stvari mi pričaš, a ovo si sakrila.

EVA
Pa htela sam makar nešto da znam više nego ti.

MARIJA
Evo, sad i znaš.

EVA
Izvini, baš sam kreten.

MARIJA
Jesi.
Ali pričaj, kako je!

EVA
Pa, čudno bolno. Boli me stomak kao da mi se kaki, ali kao i da me neko udara. I osećaš kad ti izađe iz vagine, kao grumen.

MARIJA
Fuj.

EVA
Malo je fuj, ali nije strašno, nekako je čudno lepo jer je iz tvog tela. A, i grudi su mi zato porasle, evo, vidi kako su sad opet male.

MARIJA

Vidi stvarno, ali treba ti top.

EVA

I glava malo boli.

MARIJA

Zašto je sve to tako bolno i zašto muškarci ne prolaze kroz to.

BABA

Ja sam imala profesorku biologije u Gimnaziji koja je non stop ponavljala *Žene su savršenija biološka bića!*

MARIJA

Pa nas zato boli sve!

BABA

Zato što smo kompleksnije i bogatije od muškaraca.

BORIS

Evo ti čaj, Evo.

EVA

Hvala, Boki!

BORIS

Mako, hoćeš ti?

BABA

Sad će palačinke!

Kuc- kuc

STEFKE

Ja sam.

BABA

Ajde, napravila sam duplu meru!

STEFKE

Kako ti je!

EVA

Ma, dobro sam, samo mi je bio šok.

BORIS

Mislila je da se ukakila.

EVA

Bre, Borise.

MARIJA
Stvarno!

EVA
Da, bilo je braonkasto malo.

STEFKE
Možemo da ne pričamo o detaljima, mene je samo zanimalo kako si!

MARIJA
A što ne bismo pričali o detaljima, da se malo edukuješ!

BABA
U moje vreme se o tome nije pričalo ni sa majkom!

MARIJA
Ja ni sad ne pričam sa njom o tome.

EVA
Ajde Stefke - kaži menstruacija!

STEFKE
Menstruacija

MARIJA
Nemoj da se stidiš!

BORIS
Menstruacija!

EVA
Tako je, Boki!

STEFKE
Menstruacija!

MARIJA
Može to još malo bolje!

STEFKE
Koliko ste vas dve lude.

EVA
Nismo lude, samo smo slobodne!

MARIJA
Na tri - četiri sad!

MENSTRUACIJA!

BABA
Ajte za sto, da se ne 'ladi.

MARIJA

A, Baka Miro, kako je to bilo u vaše vreme?

BABA

Vi ste srećna deca, imate svašta. Kod nas je bilo kako se ko snađe!

Ja sam imala sreće da stvarno nisam dobijala redovno. Dobijem jednom, pa opet u šest meseci. Pa me ne boli stomak mnogo, ni glava, mogu normalno da radim fiskulturu. Ali devojke koje su imale redovno, to su bile i krpe i dronjci.

EVA

Babina mama je bila krojačica, pa joj je ona šila uloške.

MARIJA

Vau..A niste imali uloške ovako kao mi?

BABA

Ma, kakvi, to su bile prišivene majice, posteljine, čaršavi... I tako ideš u školu, pa to treba da izdrži koliko traje nastava...

A niko o tome ne priča, taman posla da ja sad kao vas dve sa svojom drugaricom ili momkom o tome pričam. To je bilo, kako vi kažete - tabu. Tek se malo otvorio narod kad je bila seksualna revolucija –

Smeh – šta.

BABA

Da, seksualna revolucija kad je počelo više da se priča o seksu, kad su ljudi otvoreno počeli da se vole na ulici, da menjaju partnere. Ja sam imala druga koji je imao dečka, drugarice koje su svašta radile, al o tome kad porastete, sve u svemu, tad su se pojavili ulošci, pa tamponi...

I tako se uz palačnike pojavila još jedna velika tema za babinim stolom u Selu Medvednjak, leta 2024.

KRAJ.

MILANA MATEJIĆ

Milana Matejić (1997) je dramaturškinja i dramska spisateljica rođena u Smederevu, Srbija. Od 2016. do 2019. godine studira pozorišnu režiju na NOVA Akademija umetnosti.

U toku studija često radila kao asistentkinja reditelja/ki u pozorištu Atelje 212, Bitef teatru i KPGT-u. Takođe, do 2020. godine radi kao dramska pedagoškinja u pozorištu PATOS u Smederevu. Od 2020. živi, radi i studira dramaturgiju na Fakultetu dramskih umjetnosti, Cetinje.

Trenutno je završnoj godini master studija. Kao dramaturškinja, najviše radi na nezavisnoj pozorišnoj sceni (Dramski studio Prazan prostor, Korifej Teatar), stvarajući za decu i mlade, kao i u Pozorištu mladih u Sarajevu. Njen prvi tekst za decu *Slučaj slomljene vaze* postavljen je u Gradskom pozorištu u Podgorici.

SNA, UZVIŠENA
(prijateljica bića i predmeta samoproglášena)
i njena priča, nezavršena
koju je zapisala

Dunja Matić

2024.

devojčica **SNA**,
prijateljica svih bića i
predmeta

i u Sninom društvu:

plastična kesa Đubra
pozivnice bezobraznice

toplomer Topoler

ono za salatu

sitna crevca

jedno **pero golubovo**

i njena **mama**

(i jedan dečak **Vuk**)

DEO PRVI

u kom se skoro sve desilo.

jedna jedina na svetu **Sna**

šest ima godina

mala velika devojčica

okrugla k'o loptica

a visoka k'o skočica

pokazatelje vešto krije

da nema ljudske prijatelje

(samo predmetne obožavatelje)

kako se sama igra, prizor je čest

dok čeka da *mama dođe po nju*

od osam do dvanaest

pa opet od jedan do šest.

Sna sve oseća:

percima pune jastuke

plastične kese muke i jauke

kako drvetu rastu ruke

sitna crevca i bauke

i zna:

da je nemirna kao čigra

da nema ni jednog drugara

a mama nema kad da se igra

al' nemojte da vas to razočara!

jer Sna ume sa predmetima da
razgovara.

PRE NEGO ŠTO SE SVE DESILO
(NEDELJA)

*Nedelja je Sni omiljeni dan
kao neki tužno-srećan san
razlog je tome vrlo očigledan
mama pravi kolač izvanredan
u školi nema čas ni jedan
pa Snu obuzme osećaj setan
ovaj raj je čist presedan
kako je svet nepravedan
-ima samo jedan slobodan dan-*

SNA

*Iz sudopere lepo miriše
napolju sijalice trepere
mama pravi kolače
Sna salatu pere.*

MAMA

Jasna, nemoj prljavim rukama, koliko puta treba da ti kažem. Uzmi ono za salatu.

SNA

Neću da jedem salatu.

MAMA

Uzmi ono i operi salatu, za šta smo ga kupovali?

SNA

Hoću kolač.

MAMA

Ne može kolač pre večere.

SNA

To uvek kažeš pa posle nemam mesta za kolač.

MAMA

Uzmi ono i operi salatu.

SNA

Ne mogu. Već je selo da jede.

MAMA

Jasna, ne izmišljaj--

SNA

Mama, a da te pitam--

MAMA

Ne može ni pola. Ni griz, ni mrvica, ni šlag.

SNA

A mooolim te, samo šlaaag...

MAMA

Posle večere. Sad mi daj ono da ti operem salatu.

Sna pogleda salatoperca

SNA

Ono za salatu, sijate u zlatu, da li biste možda oprali salatu?

da posao radi, ono nema herca

SNA

Ne voli da radi, bude mu muka od posla.

MAMA

Je l' možeš da ga zamoliš?

*od smeha se Sni
celo lice zaceni*

SNA

Naravno da ne. Pa nije živo.

MAMA

Pa što onda pričaš sa njim?

SNA

Što da ne?

MAMA

Jesi uradila domaći?

SNA

Nismo imali domaći.

*bar koliko se seća
mada mu je senka
svakim trenom bleđa*

MAMA

Čim pojedeš, tutanj u krevet. Sutra ustaješ rano za školu.

*od toga što sutra mora da čita
odmah postane svega sita*

SNA

A je l' mogu da ne idem u školu?

MAMA

Ne dolazi u obzir.

SNA

Mooooolim te.

*svakog dana ista pesma
suze lije kao česma
kakva je to sudba bedna
da je život očajanka jedna*

MAMA

I ja sam išla u školu, i ti ideš u školu, i svi idu u školu. To se mora. Ajde jedi salatu, da porasteš.

SNA

Ali ja sam najveća u razredu.

MAMA

Samo si malo buckasta, zato ne treba da jedeš kolače, ali treba još da rasteš.

SNA

U vrsti sam mislila.

*kesu u ruci prstima čupka
nešto je bolno preseče kod pupka
ne samo da je previsoka
sad je i najveća bucka*

MAMA

Pa šta, ja sam bila najniža, pa sam posle porasla.

SNA

Nije isto.

MAMA

Pa ti ne moraš da brineš da li ćeš porasti. Ajde ostavi tu kesu već jednom.

*da pusti kesu u šaci
morala bi i srce da baci*

SNA

Ne mogu, treba mi.

MAMA

Za šta?

SNA

Za odbranu i ostalo.

*mama duboko uzdahne
na ove Snine basne*

MAMA

Dobro, ne moraš sad da se braniš. Imam nešto za tebe.

*pa iz torbe izvadi
pozivnice krasne*

SNA

Kakve su to pozivnice?

MAMA

Za tvoj rođendan. U petak.

SNA

Izgledaju kao da vrište.

MAMA

Puniš sedam godina. Nisi više mala. Pozovi drugare da dođu.

SNA

Je l' mogu da pozovem tebe?

MAMA

Ja ću sigurno doći.

SNA

Ne treba niko više.

MAMA

Što ne pozoveš onu plavu devojčicu što je išla sa tobom--

SNA

Ne može, ona je prošle nedelje slomila obe ruke kad je pala na glavu.

MAMA

Šta pričaš--

SNA

Ozbiljno ti kažem. Htela je da bude ledena kraljica, ali joj nisu dali, pošto je ona stalno ledena kraljica, i neće nikad nikog drugog da pusti--

MAMA

Dobro, a onaj dečak što idete u boravak zajedno--

SNA

On jede slince, a nekad jede i blato i travu, pojeo je i svesku jednom, ne celu nego jedan deo, i jednom je skinuo gaće--

MAMA

Dobro, ne moraš u sitna crevca. Samo pozovi koga hoćeš.

SNA

A gde su sitna crevca?

MAMA

Ne vide se golim okom.

SNA

Jesi sigurna?

MAMA

Sto posto. Zato se zovu sitna.

SNA

Mislim da žive ispod mog kreveta.

MAMA

Ne možeš da spavaš sa mnom, Jasna, velika si.

SNA

Velika sam ali sam i mala!

MAMA

Sitna crevca ne postoje stvarno. To se samo tako kaže.

SNA

Ja sam ih čula ispod kreveta.

MAMA

Dobro, doći ću da proverim.

ĐUBRA (PONEDELJAK)

*Sna je čudne čudi
kako školu vidi
tako sva poludi
svakom živom zavidi
ko pobegne abecedi
ni najmanje ne čudi
što i mami dojadi
da je takvu budi*

MAMA

Budi dobra, lepo uči i vidimo se--

SNA

Mama mooolim te--

MAMA

Vidimo se posle. I ne zaboravi rođendan.

SNA

Mooolim te da idem sa tobom, biću jako dobra--

MAMA

Zakasnićeš na čas.

SNA

Samo još danas, molim te, samo danas i više nikad--

MAMA

Jasna, čeka te učiteljica.

SNA

Mamaaa--

MAMA

Idem.

SNA

Čekaaaaj, zaboravila sam Đubru.

MAMA

Zašto moraš i u školu da vucaraš tu kesetinu--

SNA

Zato što ne mogu bez nje!

MAMA

Dobro, dobro, ajde idi, kasnim na posao. Ponesi pozivnice!

čim za uglom nestane

Sna malo zastane

mami jednom mahne

pa duboko udahne

u ruci kesu stegne

da slučajno ne pobegne

ĐUBRA

Gužvam se! Gužvam se i boram se, a to što imam plastične gene ne znači da--

SNA

Izvini, Đubra, bila sam tužna.

ĐUBRA

Svaki dan Vas molim samo da me ne gužvate, i sami znate da sam bušna i da se rupa sve više širi--ŠTA JE TO??

Sna poskoči od kesinog glasa

SNA

Pozivnice za rođendan.

ĐUBRA

Za čiji rođendan??

SNA

Pa za moj rođendan, čula si--

ĐUBRA

Nisam slušala, a i nismo bile nasamo, verujte da je meni potrebno dosta sna, ionako mi mozak više ne radi baš najbolje--koji tačno rođendan??

SNA

Sedmi.

Đubra se od ovih vesti

zamalo ne onesvesti

ĐUBRA

Sedmi?!

SNA

Ali kao što znaš, nemam koga da zovem, tako da ništa od toga. Niko neće da dođe na rođendan velike Jasne, sasvim sigurno--

ĐUBRA

Ne mogu da verujem da se ovo dešava, ovo je opšta katastrofa--

SNA

Mislim, kad bi neko hteo da dođe, osim tebe, ja bih ga pozvala, ali znam da neće niko--

ĐUBRA

Ne možemo to da dozvolimo, ni pod tačkom raznom, Sna!

SNA

Zato što neće da me puste da se igram samo zato što sam veća od njih kao da ja to biram--

ĐUBRA

SNA!

SNA

Molim?

ĐUBRA

Ne možete da slavite rođendan.

SNA

Pa to ti i govorim.

ĐUBRA

Nipošto ne smete da napunite sedam godina.

SNA

Ja ni neću, ali mama kaže da moram da pozovem drugare, a ja ne mogu da joj kažem da--

ĐUBRA

Ako napunite sedam godina, ja sam gotova.

SNA

Molim?

ĐUBRA

Mislim, nisam gotova kao baš baš - *khrrrrr*- mrtva gotova, ali više nećete moći da me čujete.

SNA

Kako neću moći da te čujem?

ĐUBRA

Lepo, biću samo kesa. Bićete preveliki.

SNA

Pa ja sam već velika i svejedno te čujem.

ĐUBRA

Kako veliki, još uvek imate šest godina. Ja imam godinu i sedam meseci, to je u kesjim godinama praktično šest pasjih, dakle trideset sedam ljudskih. Vi ste još mali.

SNA

Mislila sam velika u veličini.

ĐUBRA

To se podrazumeva, zato Vam ja oduvek persiram.

SNA

Ti si lepo vaspitana.

ĐUBRA

Verujte mi da se ni najmanje ne trudim.

SNA

Pa šta da radimo? Meni je rođendan u petak, a danas je ponedeljak.

ĐUBRA

Ništa, moramo da otkazemo rođendan.

SNA

Ne moram ja nikad da napunim sedam godina. Ako me pitaju ja ću uvek reći da imam šest.

ĐUBRA

To je veoma ljubazno od Vas, ali nažalost nisam sigurna da zakoni prirode podležu laži.

SNA

Šta da li?

ĐUBRA

Mislim da laž ne deluje na njih.

SNA

A na sitna crevca? Mislim da su ispod kreveta.

ĐUBRA

Umeju da budu krvoločna, istina, ali retki su primerci ispod kreveta.

SNA

Pa šta se čuje ispod?

ĐUBRA

Zaista se ne razumem, može biti sijaset različitih stvorenja, besne gliste, pundravci, mekinje, drekavac...

SNA

Je l' nešto od toga opasnije od sitnih crevaca?

ĐUBRA

Hm. Mislim da ne.

SNA

Dobro, onda ću da bacim ove pozivnice.

ĐUBRA

Nemojte, može neko da ih vidi. Bolje ih sakrijte.

SNA

Pa šta i ako ih neko vidi, neće doći. Niko neće doći.

ĐUBRA

Ja ću doći.

SNA

Ali ti si kesa.

ĐUBRA

Pa šta?

SNA

Pa gde ja da nađem ljudsko biće da je kao kesa?

da je prijateljstvo lako

to valjda zna svako

šteta što nije uvek ovako

sa bićima i predmetima jednako

POZIVNICE BEZOBRAZNICE
(UTORAK)

*ujutro je nežno probudila mama
mada je od strepnje Sna ustala sama
i naglas se pitala koja mlada dama
u školu ide bez ikakvog blama*

*a na času
kao u apsu
nema mesta Đubrinom glasu
mada je Sna drži na lasu
i ugađa kesinom užasu
što bi hitno da menja adresu*

ĐUBRA

Sna, celu noć sam mozgala. Mislim da moramo da se selimo.

SNA

Ne mogu sad o tome da pričam.

ĐUBRA

Pod hitno da se selimo što dalje odavde.

SNA

Šššš. Ćuti. Pišem.

ĐUBRA

Ne mogu da ćutim, Vaš rođendan se bliži a ja sam vrlo uznemirena, i zaista verujem da je promena ličnog opisa jedino što nam preostaje.

*Sna pokušava da piše
a Đubri da odgovara što tiše
samo da ova ućuti više
i da ne mora ništa da briše*

ĐUBRA

A i obmotali ste me oko ruke, kako da ćutim--

SNA

ĐUBRA!

ĐUBRA

Ne razumem kako Vi niste uznemireni činjenicom da ću za manje od četiri dana ostati potpuno nema.

SNA

Šta ćeš?

ĐUBRA

Ostaću nema. Nemušta. Nedorečena. Neću više moći da govorim!!!

SNA

Pa ja to i pokušavam.

Đubra se ispravi kao kobra

ĐUBRA

Kao da je to mala stvar! Ja sam Vam, sigurno, najbolja drugarica, najodaniji podanik, najbliži predmet, zar se ne biste i sami složili da bez mene ne biste imali praktično ni jednog bliskog prijatelja--

SNA

Bi smo se.

ĐUBRA

Zar treba da Vas podsećam na svaki put kad sam išla sa Vama napolje, kad sam bila od koristi u nošenju stvari ili prosto savetodavno, koliko puta sam Vam ugrejala ruke i milo šuškala da zaspate?

Đubra je pogleda ozbiljno

malo kivno malo uvredljivo

ĐUBRA

A Vi punite sedam godina.

SNA

Pa šta da radim? Ja bih se smanjila da mogu.

ĐUBRA

Možda da pitate učiteljicu šta da radite.

SNA

Ona kaže da treba da se adaptiram.

ĐUBRA

To je rekla na roditeljskom povodom one tuče.

SNA

Bolje da nju ništa ne pitamo.

ĐUBRA

Slažem se, najbolja je apsolutna diskrecija. Gde su pozivnice?

SNA

U malom džepu.

ĐUBRA

Najbolje bi bilo da ih uništimo.

SNA

Da ih pocepam?

ĐUBRA

Možda je najbolje da ih sakrijete, na primer da ih zakopate u zemlju ili da ih bacite u šaht, nekako da ih uništite bez traga--

POZIVNICE BEZOBRAZNICE
MA NEMOJ? DA NAS UNIŠTI??

ni u snu Sni palo ne bi

da pozivnice vrište po potrebi

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Kako smeš to da kažeš?? Kako se usuđuješ to da kažeš, OBIČNA PLASTIČNA KESO, sram da te bude! Nas si našla da uništiš, a ti da preživiš!

na ovu viku zlu

Đubra proguta knedlu

ĐUBRA

Moja je dužnost kao savetnika da predložim najbolje rešenje--

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Najbolje rešenje?? Najbolje rešenje za tebe je uništenje??

SNA

Ćutite, svi nas slušaju!

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Pa šta ako slušaju, i treba da slušaju, da čuju kakve se gnusne ideje ovde kuvaju, da se poštene pozivnice u džep guraju, a plastične kese okolo njuškaju--

SNA

Prestanite--

ĐUBRA

Mene se ni najmanje ne tiču te vaše priče, ovde se ne radi o vama--

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Da nas neće ni za rođendan više, kakav je to kliše!

SNA
Prestaniteeee!

*ali pozivnice, nove cice,
nisu njene drugarice
one žele da se dele
i to vrlo glasno vele*

POZIVNICE BEZOBRAZNICE
Nećemo da prestanemo dok nas ne podeliš! Nećemo da prestanemo dok nas ne podeliš!
Nećemo da prestanemo dok--

*Sna ih za gušu zgrabi
pa Đubri zavapi
može li joj neki savet dati?*

SNA
Šta da radim?

ĐUBRA
U ovakvim situacijama uvek preporučujem gumice za kosu.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE
Ne! Pusti nas! Pusti nas iz ovih stopa!

ĐUBRA
Vežite im usta!

POZIVNICE BEZOBRAZNICE
Da se nisi usudila--

*gumicom za kosu
dobiše po nosu
u debelom sosu
kad ih još po podu prosu
u celom tom haosu*

ĐUBRA

Konačno, trenutak mira, sad mogu makar da čujem sopstvene misli.

Sna sačeka da Đubra smisli

do kraja svojih misli

SNA

I?

ĐUBRA

Pitam se da li će jednog dana sve biti jedna kesa. Da li će svi postati kao ja, od istih čestica?

SNA

Ne razumem.

ĐUBRA

Pa da li će se čestice plastike toliko smanjiti da će zameniti zvezdanu prašinu. Da li će sve biti od mene napravljeno. Plastična prašina. Svuda oko nas.

SNA

Kakve to veze ima sa rođendanom?

ĐUBRA

A to. Nikakve.

SNA

Stvarno ne želim da nestaneš.

ĐUBRA

Ni ja ne želim da ponovo budem obična kesa.

SNA

Ti nikad nisi bila obična kesa. Ali ja ću biti obična devojčica. Obična velika devojčica. I umreću od dosade. I stalno će biti tišina. I ja ću samo rasti u toj tišini od dosade i onda ću se razboleti od tuge.

ĐUBRA

Znam koga da zovemo!

TOPLOMER TOPOLER
(SREDA)

*sreda je, posle utorka
ako nema ponedeljka
najgori dan do četvrtka
svima im je ista boljka
lažna bolest nema leka
i jedva dočeka
da joj treba apoteka
a kod kuće uvek čeka
posteljina vrlo meka
ručak od kog ostane fleka
i još mnogo hladnog mleka
koje pije bez prepreka
(zato i postoji izreka:
ko lažno boluje
posle nogama dobuje)*

MAMA
Šta ti je?

SNA
Boli me glava.

*da je boli glava to kaže mama
kad neće nešto da uradi sama*

MAMA
Od čega?

SNA
Ne znam.

MAMA
Jesi opet bolesna?

SNA

Valjda.

MAMA

Prošle nedelje si bila bolesna, sad opet imaš temperaturu--

pogleda u toplomer

ozbiljan frajer

njihov kućni dispanzer

SNA

Daj mi topler.

MAMA

Toplomer, ne topler, nije više smešno. Nadam se da ćeš ozdraviti do petka. Nisi mi baš tako vruća. Odmori.

SNA

Dobro.

MAMA

Evo ti lekić, popij to, malo je gadno ali istrpi--

SNA

Dobro.

MAMA

Znam da hoćeš da ostanem, ali moram na posao, prošle nedelje kad si bila bolesna su me menjali, znaš da ne mogu--

SNA

Znam.

MAMA

Već smo o ovome sto puta pričale, ne mogu toliko da izostajem--

SNA

Dobro, idi.

mamu zbuni šta to Sna glumi

kapci joj nisu suza puni?

MAMA

Zvaću te na pauzi. Imaš ručak u frižideru. Pazi da ne prospeš čorbu. Ne otvaraj nikom. Ostalo znaš. Jasna? Je l' me slušaš uopšte?

SNA

Paziću na čorbu.

MAMA
Šta ti je?

SNA
Ništa.

MAMA
Nešto si mi čudna. Jesi sigurna da nećeš da ostanem sa tobom?

SNA
Samo sam umorna.

*istog trena kad mama ode
u kući uvek nastanu zgrade
iz kreveta svi putevi vode
pravac ispred TV komode
uz ćebence ovo detence
u kosi isplete razne vence
u ruci stiska stranice kese
i gricka nečeg parčence*

TOPLOMER TOPOLER
Zamalo da nas uhvati!

i Đubra ga odmah dohvati

ĐUBRA
Nema šta, toplomer je toplomer, u to ne može da se sumnja.

TOPLOMER TOPOLER
Siguran sam da je sad posumnjala.

ĐUBRA
To je zato što imaš tako glupo ime.

TOPLOMER TOPOLER
Obrati se gospođici.

SNA
Kako ste dosadni! Imala sam tri godine, šta sam znala. Trebalo bi da se zoveš vrućica.

TOPLOMER TOPOLER
To je još gluplje.

ĐUBRA

Vrućica je bolje.

TOPLOMER TOPOLER

Nije. Oba su glupa.

SNA

Za mene si toplomer Topoler i to ne može da se promeni.

TOPLOMER TOPOLER

Nažalost.

ĐUBRA

Imamo mnogo važnije teme od ovoga, molim za pažnju.

TOPLOMER TOPOLER

Vidim, čim ste mene pozvali.

ĐUBRA

Situacija je vrlo ozbiljna.

pa uzdahne teatralno

i kaže ono fatalno:

ĐUBRA

Sna puni sedam godina.

pa doda, da bude jasno

ĐUBRA

U petak.

i tišina odzvoni glasno

TOPLOMER TOPOLER

Kad u petak?

ĐUBRA

Sad, za dva dana.

TOPLOMER TOPOLER

SAD ZA DVA DANA??

ĐUBRA

Malo više od trideset dva sata.

TOPLOMER TOPOLER

Nemoguće, pa ona ima pet godina.

SNA
Šta lupáš, imam šest.

*Topoler se prenerazi
kad grešku svoju u proceni spazi*

SNA
Dobila sam i pozivnice. Ali neću nikog da zovem.

TOPLOMER TOPOLER
Ko zna za ovo?

SNA
Mama, ti, Đubra i ja. I gomila pozivnica.

TOPLOMER TOPOLER
Znači imamo i svedoke??

ĐUBRA
Nisu one svedoci, one su taoci.

*Sna bez mnogo borbe
izvadi iz torbe
pozivnice bezobrazne
vezane bombe
oprezno ih gledaju
šta li će da delaju?
hoće li da vređaju
il' nešto zakeraju*

TOPLOMER TOPOLER
Jesu opasne?

ĐUBRA
Uglavnom samo dosadne.

TOPLOMER TOPOLER
Pa odvežite ih, da ih čujemo.

*pozivnice odveže
dokle pogled doseže
pazi da ne beže
(a one izvade bodeže)*

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Hoćemo da se bijemo! Nećemo da se krijemo!

SNA

Drži ih, Đubra!

Đubra pokuša da je poslušā

mada se pozivnica gnuša

odmah je zaboli guša

od progutanih papirnih šuša

ĐUBRA

Ne mogu da govorim, puna su mi usta.

SNA

Smirite se, inaće će vas Đubra pojesti.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Nećemo da se smirimo! Hoćemo da se prepiremo!

SNA

Hajde da se pomirimo.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Kako da se pomirimo kad se durimo?

pozivnice kao girice uglas

svaku misao kažu naglas

začas izgube kompas

u očaj padnu očas

TOPLOMER TOPOLER

Izjasnite se u čemu je stvar, moliću.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

NIJE HTELA DA NAS DA!!!

ĐUBRA

Pa šta ste mislile??

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Puna su ti usta, ništa ne razumemo.

Đubra iz usta ispljune

drečave male špijune

ĐUBRA

Šta ste mislile pametnice? Vidite da je Sna bolesna.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Da će jedva čekati da nas da! Vidi nas, kakve smo lepotice. I to nehotice.

TOPLOMER TOPOLER

A namerno bezobraznice.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

A, šta kažeš, vidi ove šljokice?

ĐUBRA

Nisam ljubitelj papira.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Pa kad si kesa. Nego, nama ovde piše Jasna. Možda ti nisi ta?

pozivnice su prave opasnice

koje nehotice kao šok žvakice

ispadnu i zavodnice i zlobnice

SNA

Ja sam Jasna, samo za prijatelje Sna.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Kakvo je to ime Sna?

SNA

Pa Ja Sna.

TOPLOMER TOPOLER

Ne idu joj baš imena.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Dobro Ja sna, naša pitanja su glasna - kad ćeš da nas podeliš?

SNA

Ne mogu da vas podelim.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Je li moguće da smo takve sreće da nam se put sa tobom isprepleće??

ĐUBRA

Je l' vidite da imamo važnija posla?

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Nismo gledale.

ĐUBRA

Je l' znate da Sna uvek za rođendan bude tužna?

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Nemamo pojma.

ĐUBRA

I da nema nikoga u školi s kim se druži--

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

To smo videle.

ĐUBRA

Eto. Neće vas nikom dati i kraj. Pomirite se s tim.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Vidi kesara--

ĐUBRA

Đubra.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

--nama je svejedno kome će da nas da. Što se nas tiče, može da nas da nekome na ulici ili pijaci. Ali ako nas ne da tom nekome bilo kome iz ovih stopa, napravićemo skandal!

ĐUBRA

Da bi jedan dan bile u nečijem džepu ili na frižideru?

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Tamo gde nas drže ne stavljaju kese.

TOPLOMER TOPOLER

Nemojte da se vređamo, možemo o svemu da se dogovorimo--

ĐUBRA

Ne možemo da se dogovorimo, jer su one prve počele--

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Mi prve počele? Nisi htela da nas podele! Nismo sveta videle!

SNA

Prestanite da se svađate!

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Nećemo da prestanemo! Reći ćemo te mami!

ĐUBRA

Šušumige kao vi, da nju kažu mami? Šta mislite, da je Sna bilo ko?

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Ako ovako nastaviš ovu priču tupu, dobićeš još jednu rupu--

*Sna osta' zbunjena
stvar je zakukuljena
pozivnicom ucenjena
kesom izmoljena
u rođenom domu zarobljena
pa tako naljućena
iscepa pozivnice na pola
i utiša glas malih đavola*

SNA

Mnogo su dosadne.

TOPLOMER TOPOLER

Ja sam se isključio.

ĐUBRA

Sve mi se manta od ove dreke. Dobro, hajde da prođemo plan.

TOPLOMER TOPOLER

Hajde.

SNA

Hajde.

TOPLOMER TOPOLER

Koji je plan?

ĐUBRA

Pa ne znam ja.

TOPLOMER TOPOLER

Pa ne znam ni ja.

ĐUBRA

Sigurno nešto znaš. Ti si mator toplomer. Mislim, mudar. Daj pomozi nam, moramo da smislimo šta ćemo da radimo. Sna još malo pa je prevelika.

*Topoler ode u kutak
da razmisli na trenutak*

ĐUBRA
Jesi smislio?

*njeno nestrpljenje
sprečava dalje udubljenje*

TOPLOMER TOPOLER
Ne možemo da promenimo datum rođenja.

ĐUBRA
Ne možemo, znaš kakvi su službeni predmeti, ne saraduju ni sa kim.

TOPLOMER TOPOLER
Ne možemo da zaustavimo kruženje Zemlje oko Sunca čak ni udruživanjem velikog broja predmeta velike težine.

ĐUBRA
To mi nije ni palo na pamet.

TOPLOMER TOPOLER
Ne možemo da je pretvorimo u predmet, previše je velika.

ĐUBRA
To ne dolazi u obzir. Ona je biće. To je opasno.

TOPLOMER TOPOLER
U redu, ja samo predlažem. Pa ništa--

ĐUBRA
Ništa.

TOPLOMER TOPOLER
Jedino da je uzvisimo.

ĐUBRA
I meni je to palo na pamet!

TOPLOMER TOPOLER
To mi se čini kao jedini način.

SNA
Šta to znači?

ĐUBRA
Ali da li ćemo stići da je uzvisimo?

SNA
Šta?

TOPLOMER TOPOLER
Što da ne?

SNA

Hoćete mi reći šta?

ĐUBRA

Za dva dana da bude uzvišena?

TOPLOMER TOPOLER

Pa ima dovoljno predmeta prijatelja.

ĐUBRA

A bića?

TOPLOMER TOPOLER

Pa naći ćemo neko biće valjda. Čim postane uzvišena, stvar je rešena. Sna ostaje naša.

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

E PA NE DOLAZI U OBZIR!

pozivnice pokidane

i dalje su agilne

samo su se krile

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Ne možete da je uzvisite bez naše dozvole! A mi ćemo da dozvolimo samo ako nas date!

TOPLOMER TOPOLER

Opet ove--

ĐUBRA

Ko kaže da ne možemo?

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

Svi znaju da za uzvišenje mora da se da predmetno odobrenje!

TOPLOMER TOPOLER

Istina je, potrebno je da predmeti odobre--

POZIVNICE BEZOBRAZNICE

A mi ne odobravamo! Prvo nas podelite a onda ćemo da vidimo, dosta nam je ovih gluposti--

i Sni se najbolje učini

da njima brk oslasti

i pojede ih cele po dužini

ĐUBRA

Šta Vam bi?! Pojeli ste ih??

SNA

Hoćete li mi reći o čemu se radi?? Kakvo uzvišenje, šta pričate?

ĐUBRA

Izvinjamo se, Vaša Uzvišenosti.

TOPLOMER TOPOLER

Nije još Uzvišena. Sna, u petak puniš sedam godina. To znači da ostaješ sama, nećeš više moći da pričaš sa nama. Osim ako te ne proglasimo Uzvišenom.

SNA

A šta znači to uzvišena?

TOPLOMER

To je posebna titula. Uzvišena je prijateljica svih bića i predmeta.

SNA

Hm. Sna Uzvišena. Prijateljica svih bića i predmeta. Sviđa mi se.

ĐUBRA

Ima samo jedna caka. Uzvišenje mora da bude sutra pre mraka.

USPON I PAD SNE UZVIŠENE
(ČETVRTAK)

došlo je vreme za krunisanje

krenuli su u svitanje

krišom u skitanje

na Snino Uzvišeno biranje

da nađu rešenje

za svoje probleme

prijateljici prirede uzvišenje

i tako ostanu zauvek njene

ne pitaju da l' je stenje il' kamenje

da l' je granje il' veliko zdanje,

da l' je zmajem ili maljem

da li laje il' prašinu paje

nit' pitaju nit' ikome priznaju

da put za krunisanje

baš pojma nemaju

ĐUBRA

Levo.

TOPLOMER TOPOLER

Dva puta desno!

ĐUBRA

Kod velike raskrsnice, tamo ima jedna kriva bandera.

TOPLOMER TOPOLER

Tamo gde Sni uvek pozli?

ĐUBRA

Ne, nego tamo gde se upišmila ispred pekare.

TOPLOMER TOPOLER

Posle onog semafora, pa oko šahta.

ĐUBRA

Ne, nego levo od vrata.

TOPLOMER TOPOLER

Tu je onaj kontejner kod apoteke, pa iza male strehe.

SNA

Je l' vi uopšte znate kuda idete?

ĐUBRA

Tamo!

TOPLOMER TOPOLER

Tamo!

ĐUBRA

Čekaj, da dune vetar da pogledam okolo--

TOPLOMER TOPOLER

Čekaj, ja ću svojim telom pokazati smer!

SNA

Znači ne znate.

TOPLOMER TOPOLER

Što ne znači da ga nećemo naći.

SNA

Kako možemo da ga nađemo ako ne znamo kako izgleda?

TOPLOMER TOPOLER

Ne možemo da nađemo ako ne tražimo.

SNA

Ali ne možemo da nađemo ako ne znamo šta.

TOPLOMER TOPOLER

Greška. Najbolje je kad nađeš nešto, a ne znaš još šta.

ĐUBRA

Uzvišena, nije to što tražimo baš, u potpunosti... mesto.

SNA

Nego šta?

ĐUBRA

Tražimo neko biće.

SNA

BIĆE?! Šta će nam biće??

ĐUBRA

Pa da se sprijateljite. Da biste mogli da se uzvisite.

SNA

Sve ovo vreme tražimo biće a vi mi niste rekli?? Noge su mi otpale koliko me bole! Tri puta smo kružili oko topole, išli gore dole, promenili i pitomo i grubo tlo, čak smo sreli i neke sokole, na vrhu one kupole, a vas dvoje hvatate zjale??

ĐUBRA

Nismo hteli da Vas uplašimo što biće tražimo.

SNA

Kakvo biće?

TOPLOMER TOPOLER

Bilo kakvo će poslužiti.

ĐUBRA

Kažu da je najslađe kad te samo nađe.

TOPLOMER TOPOLER

Osim kad te samo nađe jer si ti slabije ili mlađe.

SNA

I šta kad ga nađemo?

TOPLOMER TOPOLER

Ništa, onda ćete se sprijateljiti i rešena stvar.

ĐUBRA

Vidite, titula Uzvišene jasno kaže prijateljica bića i predmeta. Znači, i bića, i predmeta. Vi u ovom predmetnom delu briljirate, sad samo da se dočepamo nekog bića i možemo da Vas konačno i zvanično uzvisimo.

SNA

Stanite, stanite. Ne mogu ja to.

Đubra maltene dobije fras

glas joj zacvili kao pas

na ovaj novi užas

ĐUBRA

Šta pričate, Vaša Uzvišenosti, pa dovde smo došli, na domak cilja smo, ništa ne brinite, pa nije nikakav problem pronaći neko biće i sprijateljiti se sa njim--

SNA

Imam bar tri razloga zašto ipak ne mogu da budem Uzvišena.

*Sna ih besno pogleda,
hladna poput leda,
samo da ne zaplače
kad već mora da se preda*

SNA

Prvo, to je posao, a ja mrzim da radim. Drugo, ne znam ništa da radim dobro.

ĐUBRA

Da biste bili Uzvišena ne morate da radite ništa osim da budete dobri. Nema tu mnogo posla, ako ti ide da si dobar. A Vama to oduvek pristaje. Verujte, uzvišenje je jedino rešenje.

SNA

Ali mene ni jedno biće ne voli.

ĐUBRA

Nije istina, samo još niste sreli biće koje vas voli--

SNA

I šta misliš da ćemo da ga nađemo ovde na đubretu?

ĐUBRA

Pa mene ste, da izvinite, tako našli--

SNA

Ali! Ti si kesa, Đubra. Ti nisi biće. Biće koje mene hoće ne može ni na đubretu da se nađe!

*i prekine je reka suza
od koje potone kao na dnu
a onda se, kroz maglu
pojavi nešto sivo na nebu
što krilima vetar zapara
kao zvuk golubovog pera*

PERO GOLUBOVO

*cin bum tras
okupili ste se danas
da od mene tražite spas
krunišete Snin Uzvišeni stas
i samo njen slušate glas
ovo carstvo vaš je atlas
za njega vam ne treba kompas
nedostaje jedna Snina vlas
i Uzvišenje može da počne za čas*

*Pero golubovo voli pažnju,
skoro pa bolesno*

PERO GOLUBOVO

Moje poštovanje.

TOPLOMER TOPOLER

Ništa manje.

PERO GOLUBOVO

Dobrodošla Sna Uzvišena, još neproglašena.

SNA

Ko si ti?

PERO GOLUBOVO

Ti si izabrana. A ja sam Pero golubovo, glavom i bradom. Uz telo filozofovo ide srce sokolovo. Uvaženi član saveza Jato i saveta Nebeskog svoda. U direktnom kontaktu sa plavetnilom, sprovodim najviše zakone prirode. Slobodan sam da radim šta hoću, lebdim gde hoću i sakrijem se kad hoću, jer sam prepušten strujama većim od sebe pa se ništa i ne pitam. A vi ste?

SNA

Ja sam Sna.

ĐUBRA

Đubra.

TOPLOMER TOPOLER

Topoler.

PERO GOLUBOVO

Kakvo glupo ime. Jesu li to svi?

SNA

To su svi.

PERO GOLUBOVO

Čini mi se kao da osećam još nekog... Iz Uvaženog Reda Najmanjih, možda?

ĐUBRA

Misli na sitna crevca.

PERO GOLUBOVO

Je li potvrđeno njihovo prisustvo?

SNA

Ne, nikako. Nema šanse da su to sitna crevca.

PERO GOLUBOVO

Pa šta se to oseća?

SNA

Pojela sam neke pozivnice.

TOPLOMER TOPOLER

Možemo li da pređemo na stvar? Znate, poštovano Pero Golubovo, ona sutra puni sedam godina--

PERO GOLUBOVO

Pa šta čekamo?! Starije od sedam kandidate ne primamo! Da li Sna ispunjava uslove da bude Uzvišena?

ĐUBRA

Ispunjava.

PERO GOLUBOVO

Ko to može da potvrdi?

TOPLOMER TOPOLER

Ja. U toku proteklih meseci čiji sam bio svedok kao njen jedini toplomer, plakala je sama u ormaru četrdeset dva i po puta. *I po* jer je drugu polovinu otplakala u kupatilu. Ni jednom zbog toga nije uradila ništa ružno, i pazila je da ni mama ne brine. Bar sedamnaest puta tajno ali jasno je rekla da želi makar jednog drugara. Ponudila je dva prsta za uzvrat. Javila se svakom predmetu pojedinačno svake večeri pred spavanje bez izuzetka. Za Novu godinu uvek i bez izuzetka tražila je da mama bude srećna. Nikada ni jednom biću niti predmetu nije nudila.

PERO GOLUBOVO

Đubra, da li je to istina?

DJUBRA

Od reči do reči. Mada, ako se ja pitam, računa se i koliko je puta plakala u predškolskom, ako se ne varam sigurno blizu pedeset pet puta... Pa kad su druga deca bockala ježa, a ona nije htela iako su je gurnuli u blato. Pa koliko puta dnevno zapne da ne bi zgazila mrava. Kulturno se javlja svakom kontejneru. Pozdravi more kad dolazi i kad odlazi. Nikad ne staje na čist sneg. Nikad ne baca papirić od žvake na ulicu. Izričito odbija da zameni stari kaput.

PERO GOLUBOVO

Odlično, odlično, čekajte samo da sve zapamtim... U redu. Sna, da li želiš da budeš prijateljica bića i predmeta?

SNA

Želim. Želim da budem dobra prijateljica.

PERO GOLUBOVO

Da li želiš da budeš Uzvišena?

SNA

Želim.

PERO GOLUBOVO

Izvandredno. Dakle ispunjava uslove, ima predmetno odobrenje, želi Uzvišenje, dobrote je čisto oličenje... da, to bi trebalo da bude to--

TOPLOMER TOPOLER

Sjajno, onda možemo da počnemo krunisanje?

PERO GOLUBOVO

Kako da ne, produžite dalje, samo da ja još jednom promislim.

TOPLOMER TOPOLER

Ništa vi ne brinite, ona je proverena, ja garantujem za Snu--

PERO GOLUBOVO

ČEKAJTE, ČEKAJTE! A bića?

nastane opšti muk

Topoler se napravi duduk

da sakrije nestašluk

al začuje se krila fijuk

i bolan toplomerov jauk

PERO GOLUBOVO

Kako smete da se igrate sa nebeskim pravilima? Pa ona nije prijateljica bićima!

TOPLOMER TOPOLER

Nemoj da je diraš, pero matoro--

ĐUBRA

Pusti ga da radi svoj posao!

PERO GOLUBOVO

Da li je istina, Sna, da nisi prijateljica bićima?

SNA

Da.

PERO GOLUBOVO

Pa kako misliš da budeš Uzvišena?! Znaš li ti kakva je to čast? Znaš li ti kakve sve odgovornosti dolaze sa tom titulom? Hoćeš da budeš Uzvišena, kao da je to makar šta...

SNA

Neću da budem Uzvišena.

PERO GOLUBOVO

Pa šta onda tražiš ovde?

SNA

Hoću zauvek da govorim sa predmetima.

pero se nakostreši kao bolero

PERO GOLUBOVO

To je nemoguće. Jedino ako000000000000000000

od naleta vetra

pero zaboli jetra

ispadne iz ravnoteže centra

i odleti u krošnjju drveta

SNA

Čekaaaj! Stani! Rec mi!

TOPLOMER TOPOLER

Čini mi se da je negde na onoj grani.

DJUBRA

Nije to to, Pero Golubovo je malo prozračnije.

SNA

Idem da ga nađem. Mora da mi kaže kako.

DEO DRUGI

malo o mami i ostalom.

ŠTA JE BILO DOK SNE NIJE BILO (ISTO ČETVRTAK)

Kad je Sna otišla
mama je još radila
i na poslu mislila
da je Sna sve izmislila
kad se kući vratila
da je nema shvatila
skoro je povratila
toliko se uplašila
da je jedva disala
i pomoć hitno tražila
došla je i škola i policije patrola i još
neka kola

(najviše se mama brinula)

Gde je Sna nestala?

*da se nije ubola, negde čudno pala
da se nije izgubila, još uvek je mala
da nije srela nekog bivola il' vola
da je nije udarila neka besna trola
da nije propala ispod zemlje tla
da se nije povredila njena mala Sna*

puno je plakala

i bilo joj krivo

što Sni nije dala

kolače i pecivo

što je na nju vikala

kad neće u školu

što je nije pitala

šta nije u redu

i uvek ponovila

-ti si najbolja na svetu-

pa očajno vikne kao u ratu

ako Snu ne nađem, baciću granatu

kad na stolu primeti--

ono za salatu.

MAMA

Gde je Sna?

pita njega mama

bez trunke srama

MAMA

Znam da znaš.

priznaje i sama

poraz kesama, i svim ostalim adresama

samo da sazna gde je Sna

pa mu šapne hipnotisana

MAMA

Ono za salatu, sijate u zlatu, da li biste možda uz izvesnu doplata radili u inspektoratu?

*ono za salatu ne radi za platu
nikad sebi na štetu, nikad po diktatu
nikad u istorijatu ni za šta u zlatu
i ni slučajno u konglomeratu
a ako se ipak nađe na zanatu
plaćanja prima samo uz kamatu*

MAMA

Treba mi pomoć.

ono za salatu htelo je da kaže

ONO ZA SALATU

Ne upoznajem se sa ljudima koje ne poznajem.

*da se reši gnjavaže
ili da zatraži posebne masaže
ili da bar nešto glupo slaže
i pribegne čarima persiflaže
ali ništa ipak ne kaže*

MAMA

Znamo se iz viđenja, iz kuhinje. Pokaži mi gde je. Molim te. Zbog Sne.

*ono za salatu, ne radi za platu
ali zato lako, k'o na nekom satu
zna tačno da skrene
u pravcu Snine antene*

*šta je dalje bilo
ne znamo detalje
ali da se zbilo*

*nešto vrlo živo
to njih dvoje
i dan danas kriju*

SITNA CREVCA, MRAK I DEČAK
(PETAK)

ispod krošnje drveta

skupilo se sveta

bar tri analfabeta

jedna koverta, par cigareta

i ostaci nekog buketa

*žuta salveta, slomljena epruveta
i još neka etiketa*

i sve ih jednako zanima

šta radi Sna u granama

ĐUBRA

Pazite Vaša Uzvišenosti, nemojte pasti!

TOPLOMER TOPOLER

Ako padne raspašće se na paramparčad!

ĐUBRA

Možda da skočite, Uzvišena, dosta ste velika i mekana.

TOPLOMER TOPOLER

Jesi luda? Vidi gde je!

ĐUBRA

Vaša Uzvišenosti, morate se spustiti, ne možete tu ostati.

TOPLOMER TOPOLER

Reci joj da pusti Pero glupavo, nek ide svojim strujama.

ĐUBRA

Pustite Pero neka se obesi o granu! Vratite se dole! Povredićete se.

TOPLOMER TOPOLER

Da li nas uopšte čuje?

ĐUBRA

Da li nas čujete, Uzvišena?

SNA

Čujem.

ĐUBRA

Molimo vas ponizno i silno, da se vratite na zemlju.

SNA

Ne mogu. Ne znam kako da siđem!

a u krošnji

Sna vodi monolog unutrašnji

SNA

Nema veze, možeš i ovde da spavaš, šta ti fali. Ne moraš nikad da siđeš dole, samo ćeš zauvek da živiš na drvetu. Mama će se brinuti, i sigurno će se ljutiti, ali neće ni slutiti da si u ovoj krošnji, i živiš od kore i trešnji, i znaš da napraviš krila. I onda će te moliti da se vratiš ili da i njoj neka krila staviš i onda ćete Đubra, mama i ti celim nebom kliziti.

kad odjednom pojavi se Đubra

ĐUBRA

Uхватite se za mene, Uzvišena!

na vetru tako jezdi

samo što se ne ugnezdi

a Sna odmah zaboravi

na život u krošnji

ĐUBRA

Čekajte da vam se približim. Uхватite se i polećemo--

SNA

Stani, Đubra, ne mogu da--

ĐUBRA

Izvinjavam se, nose me nepredviđene sile--

SNA

Ne mogu da te dohvatim--

ali kao da je lupi neka struja

i Đubru odnese nagla oluja

a kako joj mašta od straha buja

Snu odmah napadne nova huja

SNA

Beži od mene, zverko!

SNA
Nemoj da me napadneš.

*u mraku se čini
k'o da zverka baca čini*

SNA
Šta god da si, beži od mene.

*k'o u nekoj bajci
vide to i vrapci
stari ljudoznanci
otvore se kapci
izgleda da huji
vire neki papci*

SNA
Je l' ovo tvoja barica? Izađi da te vidim.

*nisu papci nego na štipaljci
visi na vrpici u nekoj klopici
jedna kišna barica
i mala žuta kantica*

SNA
Šta si ti?

*ovo mora biti poema
tu više nema nikakvih dilema
u drvetu trešanja k'o da samo drema
još jedna nevolja našoj Sni se sprema*

*kad u krošnji vidi
par očiju boje hridi
i nečije lice što se u njeno pilji
odjednom se i sama postidi*

VUK

Ja sam Vuk, gospodar ovog drveta i svega na njemu.

SNA

Ja sam Sna. Trebalo je da budem Uzvišena, ali nemam ni jedno biće za prijatelja.

VUK

Pa šta?

SNA

Pa ne mogu budem proglašena prijateljicom bića i predmeta.

VUK

Što?

SNA

Nema ko da me proglasi.

VUK

Proglasi se sama.

SNA

Je l' znaš kako?

VUK

Sto puta sam to već radio.

SNA

Ja nikad.

VUK

Hoćeš ja da te proglasim?

Sna na trenutak stane

pa ipak ne pristane

SNA

Ne. Hoću sama.

VUK

Ja mogu da ti pomognem ako nešto treba.

SNA

Na primer ona barica i žuta kantica.

VUK

Barica je za ptice. Ali možete da delite. Koliko imaš godina?

SNA

Šest. Sedam zapravo. Sad imam sedam. Sad mi je rođendan.

VUK

Sad? Srećan rođendan.

SNA

Hvala.

VUK

Hoćeš da ostaneš na drvetu?

SNA

Hoću.

nešto joj se čudno desi u stomaku

kao da malo propadne na oblaku

SNA

Nešto mi je u stomaku.

VUK

Boli te stomak?

SNA

Ne. Nešto čudno vazdušno i smešno.

VUK

To su verovatno sitna crevca.

SNA

Misliš?

VUK

Sto posto. Ona su tako prozračna.

SNA

Jesu krvoločna?

VUK

Ma kakvi. Više su sočna.

(JOŠ NEŠTO)

I tako je Sna
svoje drvo našla
i tamo sa Vukom
svaki list obišla
sve dok nije jednom
nebom do njih došla
ružna stara kesa
bez traga i glasa

bez ikakvih ukrasa
vrlo jasnog stasa
bez adrese i kompasa
samo plesom talasa

nešto se Sni ta kesa strašno sviđi

čini joj se kao da kroz nju vidi

kako plastična prašina

kao tišina

bridi.

KRAJ.

DUNJA MATIĆ

Dunja Matić (1996), rođena u Novom Sadu, studirala dramaturgiju na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu.

Napisala drame *Balava* (Hartefakt & BeoArt), *Najnormalniji čovek na svetu* (Narodno pozorište Subotica), *Klimaks* (Hartefakt), *Misterija Dušan Vasiljev* (Bitef teatar). Kao scenaristkinja, radila na TV serijama *Grupa* (Vision Team) i *Pasjača* (Monada Production). Posebno ponosna na predstavu za decu i odrasle *Giga pravi more* (Narodno pozorište Toša Jovanović), koja joj je otvorila svet lutkarskog pozorišta i proširila interesovanja i vidike.

U pisanju trenutno teži spajanju nespojivog, poigravanjem žanrom i stilom i traganjem za magičnim.

FESTIVAL EKOLOŠKOG POZORIŠTA ZA DECU I MLADE (FEP): Decenijski rad na razvoju dramskog teksta za decu i mlade

Povodom svog velikog jubileja¹ koji je bio obeležen ove godine i čiji je značajan deo upravo ovaj projekat, ekipa FEP-a se osvrnula 30 godina u nazad, a na tom putu došlo je do neverovatnih preklapanja prošlosti i budućnosti u sadašnjem trenutku. Među najstarijim arhivskim materijalima, u prvom FEP-ovom Biltenu iz 1996. godine, koji se odnosi na prvo i drugo izdanje Festivala, nalazi se i tekst pod naslovom **KNJIŽEVNO – DRAMSKA REČ I EKOLOŠKI INSPIRATIVNI PROSTORI:**

„Trećeg dana festivala (subota, 26.08.1996.) organizovana je nesvakidašnja inspirativno - stvaralačka sesija. U sali Narodne biblioteke „Veljko Petrović“ okupili su se zainteresovani za stvaralaštvo jednog, čak više nego pionirskog književnog žanra – ekološkog dramskog teksta za decu.

Dečja dramska književnost, istorijski gledano, još se nije formirala; utoliko je ovaj napor bio vredan pažnje.

Sesija je zamišljena kao književno ekološko druženje, u nameri da odredi kako dalje, kojim putem, sredstvima i dinamikom u ekološkom dramskom književnom stvaralaštvu za decu.

I ne samo to, i toliko. Prostor je šire postavljen: ekologija kao inspiracija u savremenoj književnosti.

Neposredni učesnici bili su: Ruža Helać, umetnički rukovodilac “Eko pul arta”, pisac i reditelj, tvorac prvog dečjeg ekološkog pozorišta u ovoj sredini; Andrej Tišma i Milan Matović, antologičari prvog izbora ekološke poezije kod nas, uz učešće Milana i Marije Bursać i melodijske pratnje na gitari tokom umetničkog kazivanja (maestro Marko Šalić).

Sesiju je postavio i vodio Nikola Putić, književnik i tvorac i nosilac “Nevenovog festivala dece pesnika Jugoslavije” u Savinom Selu.

Poseban segment ovog književnog druženja bio je upravo i analitički prikaz poetskih ostvarenja malih pesnika sa dosadašnjih sedam Nevenovih festivala dece pesnika u Savinom Selu.

Bogata kvantitetom i pluralističkim ekološkim kvalitetom, sesija je u refleksivnom tragu ostavila više od očekivanog. Bilo je to plodotvorno, inventivno i stvaralačko druženje.

Kao poseban medaljon večeri, prikazan je stvaralački portret poetese Ruže Helać, čiji su književno-ekološki napori u ekološkim

¹30. Festival ekološkog pozorišta za decu i mlade „METAMORFOZA“

prostorima urodili plodom odnedavno i na dečjem dramskom planu.

Na kraju druženja doneta je valjana odluka da se raspiše prvi godišnji konkurs za originalni, ekološko-dramski tekst za decu, kako bi se višestruko podržao stvaralački rad sa najmlađima u ovom prostoru."

Regionalna platforma „Od malih nogu” je pre dve godine raspisala prvi regionalni konkurs za originalni autorski tekst namenjen izvođenju u pozorištu za decu i mlade, a ove godine putem projekta „**EmpowerINK: Buđenje glasova mladih um(j)etnica**” organizovala rezidenciju za tri mlade dramske autorke koje dolaze iz zemalja partnera na ovom projektu. Kao kruna ove rezidencije nastala je zbirka sa tri nova originalna teksta upravo na temu ekologije duha, dok je na istom mestu, u Narodnoj biblioteci „Veljko Petrović” u Bačkoj Palanci, poveden još jedan razgovor (samo 28 godina kasnije) prilikom kojeg su se ponovile iste teme, iste potrebe, težnje, izazovi, želje, namere i akcije u istom pravcu kao i pre 28 godina.

U okviru teorijsko-edukativnog dela programa na 30. FEP-u održana je tribina pod nazivom „**Položaj dramskog pisma za decu i mlade u regionu**”, takođe kao deo projekta „**EmpowerINK: Buđenje glasova mladih um(j)etnica**”. Pored predstavnika FEP-a (Srbija) na

njoj su učestvovali i predstavnici partnerskih organizacija na ovom projektu: Korifej Teatar (Crna Gora) i Hrvatski Centar ASSITEJ (Hrvatska). Takođe, učesnice tribine su bile i rezidentkinje na ovom projektu: Dunja Matić (Srbija), Ivona Marciuš (Hrvatska) i Milana Matejić (Crna Gora), a razgovor su moderirale mentorke na rezidenciji Tijana Grumić i Anja Pletikosa.

U prvom delu tribine preispitani su okviri u kojima se stvara i razvija savremeno dramsko pismo namenjeno dečijoj i mladoj publici u regionu Zapadnog Balkana. Diskutovalo se i promišljalo o trenutnim trendovima, izazovima i mogućnostima u ovoj oblasti.

Prisutni predstavnici iz svake zemlje govorili su o stanju u ovom sektoru u svojim zemljama i još jednom smo mogli da uočimo koliko zemlje našeg regiona imaju mnogo dodirnih tačaka i sličnih izazova sa kojima moraju da se izbore u nameri da deci i mladima u svojim lokalnim zajednicama ispune pravo na kulturu i umetnost koje im je garantovano Članom 31.² iz Konvencije o pravima deteta. Neke od dodirnih tačaka su: kontinuirano sistemsko zanemarivanje, najmanji budžeti, pojedinci i pojedinačne organizacije iz nezavisnog sektora kao nosioci promena, zatvorene institucije za mlade autore i autorke, potcenjivanje publike, estradizacija, profit kao prioritet...

²Strane ugovornice priznaju pravo deteta na odmor i slobodno vreme, na učešće u igri i rekreativnim aktivnostima koje odgovaraju uzrastu deteta i na slobodno učešće u kulturnom životu i umetnosti. Strane ugovornice će poštovati i podsticati pravo deteta na puno učešće u kulturnom i umetničkom životu i podržaće pružanje odgovarajućih i jednakih mogućnosti za kulturne, umetničke, rekreativne i slobodne aktivnosti.

Rezidentkinje su sa prisutnima podelile svoja dosadašnja iskustva i izazove sa kojima su se do sada susretale u oblasti dramskog pisma za decu i mlade, ali takođe i o svežim utiscima iz ovakvog retkog, dragocenog i važnog pristupa koji je bio moguć zahvaljujući ovom projektu: rezidencija, mentorski rad, boravak na festivalu, radionica sa budućom publikom, i tako dalje.

Ako je sudeći po atmosferi među autorkama ali i njihovim finalnim autorskim tekstovima koje imate priliku da pročitate u ovoj zbirci – ovaj rezidencijalni model pristupa dramskom stvaralaštvu ima veliki potencijal da postane izuzetan primer dobre prakse u dramskom stvaralaštvu u oblasti pozorišta za decu i mlade. Drugi deo tribine bila je otvorena diskusija sa publikom koju je činila većinom stručna javnost iz regiona.

Ovaj događaj okupio je dramske spisateljice i pisce, dramske pedagoškinje i pedagoge, književnice i književnike, kulturne radnice i radnike, umetnice i umetnike koji deluju na polju pozorišta za decu i mlade. Razgovor je bio dinamičan, pun ideja, dobronamernih saveta, sugestija i predloga za dalje projekte, pun međusobnih inspiracija i kao takav bio je još jedan od dokaza da je su nam ovakvi projekti zaista prekopotrebni.

Iskreno se nadamo da će u budućnosti ovi dramski komadi oživeti na scenama našeg regiona, kao i da će biti snažna inspiracija za pokretanje talasa buđenja glasova mladih umetnica i umetnika – **EmpowerINK!**

Milja Mazarak Marinkov, rediteljka

IMPRESUM

Digitalna publikacija

**EmpowerINK: Buđenje glasova mladih um(j)etnica
ZBIRKA DRAMSKIH TEKSTOVA ZA DECU I MLADE**

Autorke:

Ivona Marciuš
Milana Matejić
Dunja Matić

Mentorke:

Tijana Grumić
Anja Pletikosa

Dizajn i oblikovanje:

Katarina Kelić

Lektura i korektura:

Milica Milovanović Vukmanović
Anja Pletikosa

Urednica:

Sonja Petrović

Koordinatori projekta:

Milja Mazarak Marinkov, Anja Pletikosa, Marija Backović, Zoran Rakočević

Izdavač:

Festival ekološkog pozorišta za decu i mlade
20. oktobra 70
21400 Bačka Palanka
www.fep.org.rs
office@fep.org.rs

Godina: 2024.

Napomena: Sva prava zadržana. Sadržina ove zbirke se može slobodno koristiti i umnožavati u obrazovne i druge nekomercijalne svrhe, pod uslovom da se uz svaku takvu reprodukciju navode autorke dramskih tekstova. U slučaju komercijalne upotrebe molimo vas da se za autorska prava obratite direktno autorkama.

Ivona Marciuš: ivonamarciu@gmail.com

Dunja Matić: dunjicam@gmail.com

Milana Matejić: milana.matejic@yahoo.com

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-93-2
821.163.42-93-2

МАРЦИУШ, Ивона, 2000-

EmpowerINK: Buđenje glasova mladih um(j)etnica [Elektronski izvor] : buđenje glasova mladih um(j)etnica / autorke Ivona Marcuš, Milana Matejić, Dunja Matić ; [fotografije Jovana Semiz]. - Bačka Palanka : Festival ekološkog pozorišta za decu i mlade, 2024

Način pristupa (URL): <http://fep.org.rs>. - Opis zasnovan na stanju na dan 7.10.2024. - Nasl. s naslovnog ekrana. - Drame na srp. i hrv. jeziku. - Str. 140-142: Festival ekološkog pozorišta za decu i mlade (FEP): decenijski rad na razvoju dramskog teksta za decu i mlade / Milja Mazarak Marinkov.

ISBN 978-86-906760-1-9

1. Матејић, Милана, 1997- 2. Матић, Дуња, 1996-

COBISS.SR-ID 153859849

EFFEA

EUROPEAN FESTIVALS FUND
FOR EMERGING ARTISTS

AN INITIATIVE OF THE
EUROPEAN FESTIVALS ASSOCIATION

Co-funded by
the European Union

The residency EmpowerINK: Igniting the Voices of Emerging Writers is supported by the European Festivals Fund for Emerging Artists – EFFEA, an initiative of the European Festivals Association (EFA), co-funded by the European Union.

*Regionalna platforma
za razvoj i afirmaciju
teatra za d(j)ecu i mlade*

ВАЛ ЕКОЛОШКОГ ПОЗОР

ТАМОРА

Center for Democracy

INSTITUT ZA

TRDEKOP

INCAM

